

METODINĖS REKOMENDACIJOS

**ŪKIO SUBJEKTAMS, NAUDOJANTIEMS BIOCIDINIUS PRODUKTUS
TEIKIAMŲ PASLAUGŲ SAUGAI UŽTIKRINTI (SVEIKATOS
PRIEŽIŪROS, VIEŠOJO MAITINIMO, SPORTO, ŠVIETIMO,
SOCIALINĖS GLOBOS, SKALBYKLŲ, GROŽIO PASLAUGŲ IR
SOLIARIUMŲ ĮSTAIGOSE)**

TURINYS

ĮVADAS.....	4
SAVOKOS IR APIBRĖŽIMAI.....	6
SANTRUMPŲ SĄRAŠAS	7
METODINIŲ REKOMENDACIJŲ PASKIRTIS	11
SITUACIJOS ANALIZĖ.....	12
BIOCIDINIŲ PRODUKTŲ NAUDOJIMO TEISINIS REGLAMENTAVIMAS.....	14
Europos Sąjungos teisės aktai.....	14
Lietuvos Respublikos teisės aktai	14
BIOCIDINIO PRODUKTO SAŲVOKA, GRUPĖS IR TIPAI	15
Biocidinis produktas	15
Biocidinių produktų grupės ir tipai.....	15
Ribiniai produktai	18
BIOCIDINIŲ PRODUKTŲ ĮSIGIJIMAS	21
BIOCIDINIŲ PRODUKTŲ NAUDOJIMAS KONKREČIOJE ŪKIO ŠAKOJE.....	23
Biocidinių produktų naudojimas asmens sveikatos priežiūros įstaigose	23
Biocidinių produktų naudojimas grožio paslaugas teikiančiose įmonėse ir soliariumuose.....	26
Biocidinių produktų naudojimas skalbyklų paslaugas teikiančiose įmonėse	28
Biocidinių produktų naudojimas ugdymo paslaugas teikiančiose įstaigose.....	29
Biocidinių produktų naudojimas sporto klubų paslaugas teikiančiose įmonėse.....	31
Biocidinių produktų naudojimas socialinės globos paslaugas teikiančiose įstaigose.....	34
Biocidinių produktų naudojimas viešojo maitinimo įmonėse	35
BIOCIDINIŲ PRODUKTŲ ŽENKLINIMAS	37
BIOCIDINIŲ PRODUKTŲ SAUGA	39
Laikant ir sandėliuojant	39
Prieš naudojant.....	40
Naudojant.....	40
Šalinant	40
Pirmosios pagalbos priemonės.....	40
Apsinuodijus	41
SVARBU!!!.....	41
Biocidinio produkto poveikio prevencija ir asmens apsaugos priemonės	41
PROFESIONALIŲ BIOCIDINIŲ PRODUKTŲ VARTOTOJŲ ĮSIPAREIGOJIMAI.....	44
TVARUS BIOCIDINIŲ PRODUKTŲ NAUDOJIMAS.....	45

BIOCIDINIŲ PRODUKTŲ DOKUMENTŲ VALDYMAS	47
PAGALBA VYKDANT REGLAMENTO 528/2012 REIKALAVIMUS.....	48
BIOCIDINIŲ PRODUKTŲ REKLAMA	50
BIOCIDINIŲ PRODUKTŲ RINKOS PRIEŽIŪRA LIETUVOJE	52
LITERATŪROS IR INFORMACIJOS ŠALTINIŲ SĄRAŠAS	54

IVADAS

Sparčiai besikeičiant cheminių medžiagų ir mišinių, tame tarpe ir biocidinių produktų, gamybą, platinimą ir naudojimą reglamentuojantiems teisės aktams, rinkos dalyviams kyla vis daugiau klausimų, į kurios jie negauna atsakymų. Lietuvoje nėra visiems profesionaliems biocidinių produktų vartotojams suprantamais terminais parengto vieno informacijos šaltinio, kuriame aiškiai ir nedviprasmiškai būtų atsakyta į dažniausiai užduodamus klausimus apie biocidinių produktų teikimą rinkai, jų saugų naudojimą, detalai paaiškinančių, ką, kaip ir kur reikia daryti. Dėl to apsunkinamas biocidinių produktų rinką reglamentuojančių dokumentų nuostatų įgyvendinimas praktikoje. Kita vertus, nesaugių biocidinių produktų atsiradimas rinkoje, netinkamas jų naudojimas ir susidariusių atliekų šalinimas tiesiogiai daro įtaką žmonių sveikatai ir aplinkos saugai. Tad esama situacija rodo, kad profesionaliems biocidinių produktų vartotojams reikalinga metodinė rekomendacinio pobūdžio pagalba.

Šios metodinės rekomendacijos buvo parengtos siekiant supažindinti ūkio subjektus, naudojančius biocidinius produktus teikiamų paslaugų saugai užtikrinti, su šių produktų valdymo sistemos Lietuvoje pasikeitimais ir reglamentuojančiais teisės aktais, biocidinių produktų saugą įrodančių dokumentų, ženklavimo reikalavimais. Šiomis rekomendacijomis siekiama informuoti ūkio subjektus apie jų teises ir pareigas naudojant biocidinius produktus teikiamų paslaugų saugai užtikrinti, skatinti profesionalius vartotojus naudoti asmens sveikatos saugos bei aplinkos apsaugos priemones, skatinti biocidinius produktus naudoti tik pagal poreikį ir taip tobulinti biocidinių produktų verslo aplinką.

Metodinės rekomendacijos parengtos vadovaujantis ūkio subjektų, gaminančių, tiekiančių į rinką ir naudojančių biocidinius produktus galimybių ir poreikių analizės rezultatais, gautais įgyvendinant projektą „Biocidinių produktų valdymo sistemos tobulinimas“ („Ūkio subjektų, gaminančių, tiekiančių į rinką ir naudojančių biocidinius produktus galimybių ir poreikių analizė“, galutinė ataskaita, 2014 m. rugpjūtis). Metodinės rekomendacijos parengtos atsižvelgiant į ataskaitoje pateiktus pasiūlymus dėl biocidinių produktų valdymo modelio tobulinimo.

Pagrindinis akcentas yra naujų teisės aktų, reguliuojančių biocidinių produktų valdymo sritį, nuostatų praktinis įgyvendinimas bei biocidinių produktų valdymo sistemos pasikeitimai, naštos verslui mažinimas. Siekiant kuo aiškiau pateikti ypač svarbią informaciją, atsakyti į dažniausiai iškylančius probleminius klausimus, atskirose dalyse yra keliami klausimai ir pateikiami atsakymai.

Šios metodinės rekomendacijos yra skirtos įstaigoms, naudojančioms biocidinius produktus teikiamų paslaugų saugai užtikrinti (sveikatos priežiūros, viešojo maitinimo,

sporto, švietimo, socialinės globos, skalbyklų, grožio paslaugų ir soliariumų įstaigoms).

SĄVOKOS IR APIBRĖŽIMAI

Biocidiniai produktai – bet kuri medžiaga ar mišinys, naudojami siekiant naikinti, sulaikyti, padaryti nekenksmingus bet kokius kenksminguosius organizmus, užkirsti kelią jų poveikiui arba juos kontroliuoti bet kokiais, išskyrus fizinius ar mechaninius, būdais [6] (taip pat žr. šių metodinių rekomendacijų skyrių „BIOCIDINIO PRODUKTO SĄVOKA, GRUPĖS IR TIPAI“).

Autorizacijos liudijimas – nacionalinis autorizacijos liudijimas, Sąjungos autorizacijos liudijimas arba autorizacijos liudijimas 26 straipsnio prasme [6].

Nacionalinis autorizacijos liudijimas – administracinis dokumentas, kuriuo valstybės narės kompetentinga institucija suteikia teisę savo teritorijoje arba tam tikroje jos dalyje tiekti į rinką ir naudoti biocidinį produktą arba biocidinių produktų grupę [6].

Sąjungos autorizacijos liudijimas – administracinis dokumentas, kuriuo Komisija suteikia teisę Sąjungos teritorijoje arba tam tikroje jos dalyje tiekti į rinką ir naudoti biocidinį produktą arba biocidinių produktų grupę [6].

Autorizacijos liudijimo turėtojas – autorizacijos liudijime nurodytas Sąjungoje įsisteigęs asmuo, atsakingas už biocidinio produkto pateikimą rinkai konkrečioje valstybėje narėje arba Sąjungoje [6].

Tiekimo grandinės dalyviai – visi gamintojai ir (arba) importuotojai, ir (arba) tolesni naudotojai tiekimo grandinėje [3].

SANTRUMPŲ SĄRAŠAS

Ataskaita – projekto „Biocidinių produktų valdymo sistemos tobulinimas“, „Ūkio subjektų, gaminančių, tiekiančių į rinką ir naudojančių biocidinius produktus galimybių ir poreikių analizė“, galutinė ataskaita, 2014 m. rugpjūtis.

Reglamentas 528/2012 – 2012 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 528/2012 dėl biocidinių produktų tiekimo rinkai ir jų naudojimo.

Reglamentas 1223/2009 – 2009 m. lapkričio 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1223/2009 dėl kosmetikos gaminių.

REACH – REACH reglamentas (angl. Registration, Evaluation, Authorisation and Restriction of Chemicals). 2007 m. birželio 1 d. įsigaliojo Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1907/2006 dėl cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų (REACH), įsteigiantis Europos cheminių medžiagų agentūrą, iš dalies keičiantis Direktyvą 1999/45/EB bei panaikinantis Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 793/93, Komisijos reglamentą (EB) Nr. 1488/94, Tarybos direktyvą 76/769/EEB ir Komisijos direktyvas: 91/155/EEB, 93/67/EEB, 93/105/EB bei 2000/21/EB.

CLP – CLP (angl. *classification, labelling and packaging*) arba CLP reglamentas – tai Reglamentas (EB) Nr. 1272/2008 dėl cheminių medžiagų ir mišinių klasifikavimo, ženklinimo ir pakavimo, iš dalies keičiantis ir panaikinantis direktyvas 67/548/EEB ir 1999/45/EB ir iš dalies keičiantis Reglamentą (EB) Nr. 1907/2006 (REACH) [4].

Direktyva 93/42/EEB – 1993 m. birželio 14 d. Tarybos direktyva 93/42/EEB dėl medicinos prietaisų.

Direktyva 2000/54/EB – 2000 m. rugsėjo 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/54/EB dėl darbuotojų apsaugos nuo rizikos, susijusios su biologinių veiksnių poveikiu darbe (septintoji atskira direktyva, kaip numatyta direktyvos 89/391/EEB 16 straipsnio 1 dalyje).

SDL – saugos duomenų lapas, kuriame pateikiama nustatyto turinio informacija apie cheminę medžiagą ar preparatą, kuria remiantis galima imtis reikalingų priemonių, susijusių su žmonių

sveikatos apsauga, sauga darbo vietoje ir aplinkos apsauga.

MN 4:2009 – Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2009 m. sausio 19 d. įsakymas Nr. V-18 „Dėl Lietuvos medicinos normos MN 4:2009 „Medicinos prietaisų saugos techninis reglamentas“ ir Lietuvos medicinos normos MN 100:2009 „Aktyviųjų implantuojamųjų medicinos prietaisų saugos techninis reglamentas“ patvirtinimo“ (Žin., 2009, Nr. 13-523).

HN 15:2005 – Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2015 m. vasario 12 d. įsakymas Nr. V-204 „Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2005 m. rugsėjo 1 d. įsakymo Nr. V-675 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 15:2005 „Maisto higiena“ patvirtinimo pakeitimo“ (Teisės aktų registras, 2015-02-23, Nr. 2015-02617).

HN 20:2012 – Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2012 m. birželio 25 d. įsakymas Nr. V-599 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 20:2012 „Neformaliojo vaikų švietimo programų vykdymo bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ patvirtinimo“ (Žin., 2012, Nr. 74-3856).

HN 21:2011 – Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2011 m. rugpjūčio 10 d. įsakymas Nr. V-773 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 21:2011 „Mokykla, vykdanči bendrojo ugdymo programas. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ patvirtinimo“ (Žin., 2011, Nr. 103-4858).

HN 47-1:2012 – Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2012 m. spalio 19 d. įsakymas Nr. V-946 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 47-1:2012 „Sveikatos priežiūros įstaigos. Infekcijų kontrolės reikalavimai“ patvirtinimo“ (Žin., 2012, Nr. 124-6241).

HN 66:2013 – Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2013 m. liepos 18 d. įsakymas Nr. V-706 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 66:2013 „Medicininį atliekų tvarkymo saugos reikalavimai“ patvirtinimo“ (Žin., 2013, Nr. 80-4034).

HN 71:2009 – Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2009 m. birželio 29 d. įsakymas Nr. V-517 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 71:2009 „Soliariumai. Sveikatos saugos reikalavimai“ patvirtinimo“ (Žin., 2009, Nr. 83-3453).

HN 75:2010 – Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2010 m. balandžio 22 d. įsakymas Nr. V-313 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 75:2010 „Įstaiga, vykdanči ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programą. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ patvirtinimo“ (Žin., 2010, Nr. 50-2454).

HN 79:2010 – Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2010 m. rugsėjo 7 d. įsakymas Nr. V-765 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 79:2010 „Vaikų poilsio stovykla. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ patvirtinimo“ (Žin., 2010, Nr. 108-5567).

HN 102:2011 – Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2011 m. balandžio 7 d. įsakymas Nr. V-326 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 102:2011 „Įstaiga, vykdanči formaliojo profesinio mokymo programą. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ patvirtinimo“ (Žin., 2011, Nr. 45-2112).

HN 117:2007 – Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2007 m. rugpjūčio 1 d. įsakymas Nr. V-633 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 117:2007 „Grožio paslaugų sveikatos saugos reikalavimai“ patvirtinimo“ (Žin., 2007, Nr. 88-3494).

HN 123:2013 – Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2013 m. gegužės 27 d. įsakymas Nr. V-551 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 123:2013 „Sporto klubo paslaugų sveikatos saugos reikalavimai“ patvirtinimo“ (Žin., 2013, Nr. 57-2893).

HN 124:2009 – Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2009 m. rugsėjo 1 d. įsakymas Nr. V-714 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 124:2009 „Vaikų socialinės globos įstaigos: bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ patvirtinimo“ (Žin., 2009, Nr. 107-4494).

HN 125:2011 – Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2011 m. vasario 10 d. įsakymas Nr. V-133 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 125:2011 „Suaugusių asmenų stacionarios socialinės globos įstaigos: bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ patvirtinimo“ (Žin., 2011, Nr. 20-1006).

HN 129:2012 – Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2012 m. vasario 20 d. įsakymas Nr. V-142 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 129:2012 „Aukštoji mokykla. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ patvirtinimo“ (Žin., 2012, Nr. 24-1133).

HN 130:2012 – Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2012 m. sausio 13 d. įsakymas Nr. V-22 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 130:2012 „Skalbyklų paslaugų sveikatos saugos reikalavimai“ patvirtinimo“ (Žin., 2012, Nr. 11-474).

METODINIŲ REKOMENDACIJŲ PASKIRTIS

Šios metodinės rekomendacijos skirtos ūkio subjektams, naudojantiems biocidinius produktus teikiamų paslaugų saugai užtikrinti (asmens sveikatos priežiūros, viešojo maitinimo, sporto, švietimo, socialinės globos, skalbyklų, grožio paslaugų ir soliariumų paslaugas teikiančioms įstaigoms ir įmonėms).

Vadovaujantis ataskaitoje pateiktais duomenimis, dėl profesionaliems biocidinių produktų vartotojams trūkstamos informacijos ir kylančių klausimų, susijusių su biocidinių produktų naudojimu, buvo išskelti šių metodinių rekomendacijų tikslai:

- supažindinti ūkio subjektus su biocidinių produktų valdymo sistemos Lietuvoje pokyčiais ir šią sritį reglamentuojančiais teisės aktais;
- supažindinti ūkio subjektus su biocidinių produktų saugą įrodančių dokumentų, biocidinių produktų ženklinimo reikalavimais;
- padėti ūkio subjektams pagal veiklos sąlygas įgyvendinti biocidinių produktų sritį reglamentuojančių teisės aktų nuostatas;
- informuoti profesionalius vartotojus apie sveikatos saugos ir aplinkos saugos priemones ir būdus;
- suteikti ūkio subjektams specialių žinių apie saugų biocidinių produktų valdymą;
- suteikti ūkio subjektams galimybes tobulinti specialiąsias kompetencijas biocidinių produktų naudojimo srityje;
- supažindinti ūkio subjektus su biocidinių produktų rinkos priežiūros institucijų funkcijomis.

SITUACIJOS ANALIZĖ

Didelį susirūpinimą kelia biocidinių produktų naudojimas ne pagal nurodytąją paskirtį, neautorizuotų biocidinių produktų naudojimas. Dažnai, teikiant paslaugas, biocidiniai produktai naudojami nepaisant gamintojų nurodymų, tame tarpe ir būtinoms asmens apsaugos priemonėms, aplinkos apsaugai. Iškyla daug neaiškumų įgyvendinant teisės aktų, reglamentuojančių biocidinių produktų valdymą, reikalavimus.

Įgyvendinant projektą „Biocidinių produktų valdymo sistemos tobulinimas“ ir atlikus ūkio subjektų, gaminančių, tiekiančių į rinką ir naudojančių biocidinius produktus, galimybių ir poreikių analizę buvo išskirtos trys pagrindinės ūkio subjektų, kurios vykdo produktų tiekimą, pardavimą, vartojimą ir kitas veiklas, susijusias su biocidiniais produktais, grupės:

- ūkio subjektai, tiekiantys į rinką biocidinius produktus;
- ūkio subjektai, naudojantys biocidinius produktus teikiamų paslaugų saugai užtikrinti;
- ūkio subjektai, naudojantys biocidinius produktus veiklos ir gaminamų produktų saugai užtikrinti.

Šios metodinės rekomendacijos skirtos konkrečiai ūkio subjektų, naudojančių biocidinius produktus teikiamų paslaugų saugai užtikrinti, grupei, pateikiant detalius bei aiškius atsakymus ir komentarus konkrečiai grupei rūpimais klausimais, susijusiais su saugiu biocidinių produktų naudojimu pagal veiklos pobūdį ir specifiką.

Įsigyjant neautorizuotus biocidinius produktus arba naudojant biocidinius produktus ne pagal numatytąją paskirtį, nesilaikant sveikatos saugos ir aplinkos apsaugos nuorodų, padidėja galimų klaidų tikimybė, pavojus žmonėms, aplinkai bei laukinei gyvūnijai.

Metodinių rekomendacijų parengimas yra ketvirtas iš projekte numatytų poreikių patenkinimo priemonių parengimo etapų.

Metodinėse rekomendacijose, be bendrojo pobūdžio informacijos, pateikti klausimai, atsakymai, komentarai ir praktiniai pavyzdžiai, kurie, vadovaujantis ataskaitos duomenimis, atrinkti atsižvelgiant į tyrime dalyvavusių ūkio subjektų poreikius ir pageidavimus (žr. projekto „Biocidinių produktų valdymo sistemos tobulinimas“ „Ūkio subjektų, gaminančių, tiekiančių į rinką ir naudojančių biocidinius produktus galimybių ir poreikių analizė“ galutinę ataskaitą www.vilniausvsc.sam.lt).

Atliekant profesionalių biocidinių produktų vartotojų, naudojančių biocidinius produktus teikiamų paslaugų saugai užtikrinti, galimybių analizę išaiškėjo, kad trečdalis minėtai grupei priklausančių įmonių nieko nežino apie biocidinių produktų reglamento pasikeitimus. Poreikių analizės metu buvo taip pat nustatyta, kad, vartotojų nuomone, trūksta informacijos apie tam tikrų biocidinių produktų naudojimą.

Ataskaitoje profesionalūs biocidinių produktų vartotojai, naudojančys biocidinius produktus teikiamų asmens sveikatos priežiūros paslaugų saugai užtikrinti, papildomai nurodė, kad reikėtų nuolatinės informacijos apie teisės aktų, susijusių su biocidinių produktų vartojimu, pasikeitimus. Taip pat buvo paminėti neaiškumai, kurie atsiranda pasirenkant produktus naudoti vadovaujantis HN 47-1:2012 reikalavimais. Ūkio subjektus klaidina dvigubos paskirties produktai – kai tas pats produktas yra autorizuotas kaip biocidinis produktas ir medicinos prietaisas. Neaiškumų kyla dėl odos antiseptikų ir vaistų naudojimo paskirties nustatymo [28].

BIOCIDINIŲ PRODUKTŲ NAUDOJIMO TEISINIS REGLAMENTAVIMAS

Biocidinių produktų naudojimą Lietuvoje reglamentuoja tiek Lietuvos, tiek Europos Sąjungos teisės aktai. Šame skyriuje pateikiami pagrindiniai reglamentai, nutarimai, įstatymai, įsakymai.

Europos Sąjungos teisės aktai

1. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 528/2012 dėl biocidinių produktų tiekimo rinkai ir jų naudojimo.
2. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1272/2008 dėl cheminių medžiagų ir mišinių klasifikavimo, ženklinimo ir pakavimo, iš dalies keičiantis ir panaikinantis direktyvas 67/548/EEB bei 1999/45/EB ir iš dalies keičiantis Reglamentą (EB) Nr. 1907/2006.
3. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1907/2006 dėl cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų (REACH), įsteigiantis Europos cheminių medžiagų agentūrą, iš dalies keičiantis Direktyvą 1999/45/EB bei panaikinantis Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 793/93, Komisijos reglamentą (EB) Nr. 1488/94, Tarybos direktyvą 76/769/EEB ir Komisijos direktyvas: 91/155/EEB, 93/67/EEB, 93/105/EB bei 2000/21/EB.

Lietuvos Respublikos teisės aktai

1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. liepos 24 d. nutarimas Nr. 686 „Dėl 2012 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos Reglamento (ES) Nr. 528/2012 dėl biocidinių produktų tiekimo rinkai ir jų naudojimo įgyvendinimo“.
2. Lietuvos Respublikos cheminių medžiagų ir preparatų įstatymas.
3. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2002 m. rugpjūčio 14 d. įsakymas Nr. 421 „Dėl biocidų autorizacijos ir registracijos taisyklių patvirtinimo“.

BIOCIDINIO PRODUKTO SAŲOKA, GRUPĖS IR TIPAI

Biocidinis produktas

Biocidinis produktas – medžiaga arba mišinys vartotojui teikiama forma, kuris sudarytas tik iš vienos ar daugiau veiklių medžiagų, kurių sudėtyje yra viena ar daugiau veiklių medžiagų arba iš kurių jos susidaro ir kurių paskirtis: naikinti, sulaikyti, padaryti nekenksmingus bet kokius kenksminguosius organizmus, užkirsti kelią jų poveikiui arba juos kontroliuoti bet kokiais, išskyrus tik fizinius ar mechaninius, būdais [6].

Biocidiniai produktai gali būti naudojami profesionaliai darbo aplinkoje ir versle (pvz., rankų antiseptikai ir paviršių dezinfekcijai, kt.), taip pat juos gali naudoti visuomenė namų aplinkoje (pvz., rankų, sanitarinių mazgų, indų dezinfekcijai).

Kadangi biocidiniai produktai skirti kontroliuoti platų nepageidaujamų organizmų spektrą, labai svarbu, kad būtų laikomasi saugos reikalavimų tam, kad šie produktai būtų naudojami nesukeliant pavojaus žmonėms, aplinkai ir laukinei gyvūnijai.

Visi, kurie naudoja biocidinius produktus, yra atsakingi už jų tinkamą, saugų ir efektyvų naudojimą.

Siekiant užtikrinti personalo ir paslaugų gavėjų saugą ir sveikatą, ūkio subjektai profesionalioje veikloje turi naudoti pagal reglamento 528/2012 reikalavimus autorizuotus biocidinius produktus, vadovaujantis naudojimo instrukcijoje, kituose lydimuosiuose dokumentuose (biocidinio produkto autorizacijos liudijime, etiketėje, saugos duomenų lape) pateiktais nurodymais, rekomendacijomis.

Profesionalus biocidinių produktų vartotojas – asmuo, kuris naudoja biocidinius produktus savo profesionalioje veikloje, atlikdamas darbinės operacijas.

Kai kurie autorizuoti biocidiniai produktai gali kelti tam tikrą riziką, jei juos naudotų plačioji visuomenė. Todėl nustatyta, kad tam tikrų biocidinių produktų paprastai neleidžiama tiekti rinkai [6].

Biocidinių produktų grupės ir tipai

Reglamentas 528/2012 iš viso išskiria 4 pagrindines biocidinių produktų grupes. Kiekvieną pagrindinę biocidinių produktų grupę sudaro keli produktų tipai.

Informacija apie biocidinių produktų tipus ir jų apibūdinimus pateikta reglamento 528/2012 V priede.

1 pagrindinė grupė. Dezinfekantai

1 produktų tipas. Asmens higiena

2 produktų tipas. Dezinfekantai ir algicidai, kurie nėra skirti tiesiogiai naudoti žmonėms ar gyvūnams

3 produktų tipas. Veterinarinė higiena

4 produktų tipas. Maisto ir pašarų sritis

5 produktų tipas. Geriamasis vanduo

2 pagrindinė grupė. Konservantai

6 produktų tipas. Laikomiems produktams skirti konservantai

7 produktų tipas. Plėvelių konservantai

8 produktų tipas. Medienos konservantai

9 produktų tipas. Pluošto, odos, gumos ir polimerinių medžiagų konservantai

10 produktų tipas. Statybinių medžiagų konservantai

11 produktų tipas. Šaldymo skysčių ir technologinių sistemų skysčių konservantai

12 produktų tipas. Slimicidai

13 produktų tipas. Apdirbimo arba pjovimo skysčių konservantai

3 pagrindinė grupė. Kenkėjų kontrolė

14 produktų tipas. Rodenticidai

15 produktų tipas. Avicidai

16 produktų tipas. Moliuskicidai, vermicidai ir kitų bestuburių gyvūnų kontrolės produktai

17 produktų tipas. Pesticidai

18 produktų tipas. Insekticidai, akaricidai ir kitų nariuotakojų kontrolės produktai

19 produktų tipas. Repelentai ir atraktantai

20 produktų tipas. Kitų stuburinių gyvūnų kontrolė

4 pagrindinė grupė. Kiti biocidiniai produktai

21 produktų tipas. Nuo apaugimo apsaugantys produktai

22 produktų tipas. Balzamavimo ir taksiderminiai skysčiai

Apdorotas gaminys

Apdorotas gaminys – medžiaga, mišinys arba gaminys, kurie apdoroti vienu ar daugiau biocidinių produktų, arba į kuriuos sąmoningai įdėta vienas arba daugiau biocidinių produktų [6].

Apdorotas gaminys, kuris visų pirma atlieka biocidinę funkciją, laikomas biocidiniu produktu.

***In situ* biocidinis produktas**

Biocidiniai produktai gaminami tiesiogiai darbo vietoje naudojant pirmtakus (prekursorius).

Pavyzdžiai:

Chloro dioksido gamyba darbo vietoje naudojant natrio chlorito ir druskos rūgšties reakciją. Chloro dioksidas plačiai naudojamas kaip biocidinis produktas.

Peroksiacto rūgšties gamyba darbo vietoje naudojant vandenį, TAED (Tetra Acetil Etileno Diaminas) ir natrio perboratą arba natrio perkarbonatą.

Aktyvaus chloro gamyba darbo vietoje naudojant vandeninio druskos tirpalo elektrolizės procesą.

➤ Kas atsakingas už *in situ* gaminamų biocidinių produktų saugą, poveikio efektyvumą?

Ūkio subjektas, kuris gamina biocidinius produktus *in situ*, atsako už jo pagaminto biocidinio produkto saugą, poveikį, kitus kokybinius kriterijus, nurodytus biocidinio produkto dokumentuose.

Pavyzdys: įmonė įsigijo prietaisą, skirtą gaminti biocidinius tirpalus *in situ*, ir naudoja minėtą prietaisą darbo vietoje biocidiniams produktams gaminti. Ši įmonė įgauna biocidinių produktų gamintojo statusą, numatantį daugybę prievolių ir atsakomybių. Prietaisą įsigijusi ir naudojanti įmonė atsako už visų papildomų veiksmų, susijusių su biocidinių produktų tirpalų gamyba, atlikimo ir periodiškumo teisingumą (tame tarpe proceso saugumą, registravimą, atsekamumo užtikrinimą, efektyvumo ir liekamųjų reiškinių nustatymą). Įmonė taip pat turi organizuoti saugų ir kokybišką biocidinių tirpalų pakavimo (pilstymo) procesą, užtikrinti tinkamą talpų su biocidiniais tirpalais ženklimą.

- **Kas atsakingas už *in situ* biocidinio produkto gamybą, produktų ženklimą, registravimą?**

Pavyzdys: įmonė įsigijo biocidinį tirpalą gaminantį prietaisą, kurio autorizacijos liudijimo gamintojo skiltyje nurodyta „*in situ*“. Kas šiuo atveju laikomas tikruoju biocidinio produkto gamintoju?

Gaminanti biocidinius produktus *in situ* įmonė/įstaiga klasifikuojama kaip biocidinių produktų gamintojas. Biocidinių produktų gamintojai aprašo, įteisina gamybos procesus, pildo atitinkamus, su gamybos procesu susijusius dokumentus, saugo gamybos partijos pavyzdžius, atlieka biocidinių produktų talpų ženklimą, teikia veiklos saugą įrodančius dokumentus.

Ribiniai produktai

Ribiniai produktai – tai biocidinių savybių turintys produktai (įskaitant, bet neapsiribojant, medicinos prietaisus, kosmetikos gaminius), kuriuos reglamentuoja ne biocidinių produktų reglamentas, o kitos direktyvos ar reglamentai.

Pavyzdžiui, medicinos prietaisus reglamentuoja direktyva 93/42/EEB dėl medicinos prietaisų, kosmetikos gaminius reglamentuoja reglamentas (EB) Nr. 1223/2009 dėl kosmetikos gaminių.

Tačiau, kai produkto biocidinė paskirtis yra pagrindinė arba išskiriama kaip pagrindinė produkto savybė, produktas turi būti autorizuotas pagal reglamentą 528/2012.

- **Kokiais atvejais biocidinė funkcija laikoma pagrindine?**

Kai produktas tiekiamas rinkai, nurodant, kad jis skirtas mikroorganizmų kontrolei, siekiant saugoti asmens ir visuomenės sveikatą.

- **Kokie teiginiai, pateikti informacijoje apie produktą, nurodo tai, kad produktas gali būti priskiriamas biocidiniams produktams?**

Dažnai produkto reklamoje, informaciniuose leidiniuose teigiama, kad produktas efektyviai veikia mikroorganizmus. Kai apibūdinant produktą vartojami tokie teiginiai, kaip „naikina virusus“, „kovoja su bakterijomis“, „pasižymi priešgrybeliniu poveikiu“, „veikia platų infekcijų spektrą“, „dezinfekuoja rankas ir odą“, „skirtas rankų (ar kitų kūno dalių) dezinfekcijai“ ir panašūs, galima daryti prielaidą, kad gaminyje pasižymi biocidiniu poveikiu ir priskirtinas biocidiniams produktams.

➤ **Ar tas pats produktas gali būti įteisintas pagal kelis reglamentus, direktyvas?**

Reglamentas 528/2012 dėl biocidinių produktų tiekimo rinkai ir jų naudojimo nedraudžia to paties produkto įteisinti vadovaujantis keliais dokumentais.

Biocidinis produktas ar kosmetikos gaminys

Kai produktas, kuris atlieka biocidinę funkciją, kuri yra neatskiriama nuo kosmetinės funkcijos, arba, kai ta biocidinė funkcija pripažįstama šalutine kosmetikos produkto funkcija ir todėl yra reglamentuojama pagal reglamentą 1223/2009, tai funkcijai ir produktui neturėtų būti taikomas reglamentas 528/2012 dėl biocidinių produktų tiekimo rinkai ir jų naudojimo [6]. Toks produktas nelaikomas biocidiniu produktu.

Tačiau, kai produkto biocidinė paskirtis yra pagrindinė arba išskiriama kaip pagrindinė produkto savybė, produktas turi būti autorizuotas pagal reglamentą 528/2012.

Biocidinis produktas ar medicinos prietaisas

Medicinos prietaisai taip pat gali pasižymėti dezinfekciniu poveikiu. Tokiu atveju medicinos prietaisams priskiriamos tik specifinę medicininę paskirtį turinčios dezinfekcinės medžiagos, kurios skirtos dezinfekcijai atlikti. Medicinos norma MN 4:2009 nustato, kad medicinos prietaiso paskirtį gamintojas nurodo etiketėje, naudojimo instrukcijoje. Gamintojo nurodoma informacija etiketėje ir naudojimo instrukcijoje turi būti pateikiama lietuvių kalba ir/arba simboliais.

Įstaigos turi naudoti medicinos prietaisus (įskaitant ir tokius, kurie pasižymi dezinfekciniu poveikiu) tik pagal nurodytąją paskirtį.

Nėra nustatytas draudimas tą patį dezinfekantą asmens sveikatos priežiūros įstaigose naudoti medicinos prietaisams ir kitiems objektams dezinfekuoti. Asmens sveikatos priežiūros įstaigos, kurios siekia tą patį dezinfekantą naudoti medicinos prietaisams bei kitiems objektams dezinfekuoti, turi įsitikinti, kad tas dezinfekantas atitinka įstaigos poreikius ir yra įteisintas pagal medicinos prietaisų ir biocidinių produktų teisės aktų reikalavimus.

Biocidinis produktas ar vaistinis preparatas

Reglamentas 528/2012 nėra taikomas žmonėms skirtiems vaistams. Tačiau, teikiant paslaugas, dažnai tenka atlikti odos antiseptiką. Sveikos ir nesveikos (pažeistos) odos antiseptikai naudojamos skirtingos priemonės.

Odos antiseptikai, skirti tik nepažeistos (sveikos) odos antiseptikai prieš medicines intervencijas (pvz., operaciniam laukui paruošti, prieš punkcijas, injekcijas, kraujo paėmimą

diagnostikos tikslais), ir (ar) rankų (higieninei bei chirurginei) antiseptikai Lietuvoje yra priskiriami biocidiniams produktams (1 produktų tipo biocidiniams produktams) ir turi būti autorizuojami kaip biocidiniai produktai. Tais atvejais, kai odos antiseptikai yra skirti gydymui (pvz., nudegimų, žaizdų, odos ligų ir pan.) ir infekcijos prevencijai (pvz., pažeistos odos antiseptikai), jie turi būti priskiriami vaistams ir reguliuojami kaip vaistai.

BIOCIDINIŲ PRODUKTŲ ĮSIGIJIMAS

Profesionalūs vartotojai biocidinius produktus gali įsigyti rinkoje iš bet kurio ūkio subjekto. Tačiau profesionalūs vartotojai, kurie naudoja biocidinius produktus paslaugų saugai užtikrinti, atsako už teikiamų paslaugų saugą ir kokybę bei tinkamų, autorizuotų, efektyvių ir poreikius atitinkančių biocidinių produktų įsigijimą ir naudojimą. Šiame skyriuje pateikiamos rekomendacijos biocidiniams produktams įsigyti.

➤ **Ar yra oficialus biocidinių produktų platintojų registras?**

Biocidinių produktų platintojų oficialaus registro nėra.

➤ **Ar biocidinių produktų platintojams reikia turėti licencijas, leidimus, kitus specifinius dokumentus, įrodančius jų teisę verstis biocidinių produktų platinimu?**

Ne, jokių papildomų licencijų, leidimų, kitų specifinių dokumentų, suteikiančių teisę Lietuvos ūkio subjektams verstis biocidinių produktų platinimu, teisės aktuose nenumatyta.

➤ **Ar biocidinius produktus profesionalioms reikmėms (paslaugų saugai užtikrinti) naudojančios įmonės turi turėti papildomus leidimus, licencijas šiai veiklai?**

Jokių papildomų leidimų, licencijų, susijusių su biocidinių produktų naudojimu paslaugų saugai užtikrinti profesionalioje veikloje, teisės aktai nenumato.

➤ **Kokie reikalavimai keliami įmonių, naudojančių biocidinius produktus, paslaugų saugai užtikrinti, darbuotojų žinioms/kvalifikacijai?**

Biocidinius produktus naudojantys darbuotojai turi būti pasitikrinę sveikatą teisės aktu numatyta tvarka, susipažinę su autorizacijos liudijimuose ar leidimuose nustatytais specialiosiomis darbuotojų saugos ir sveikatos apsaugos sąlygomis ir saugos duomenų lapuose (SDL) nurodyta informacija bei reikalavimais; mokėti saugiai dirbti su naudojamais biocidiniais produktais pagal jų dokumentuose nurodytą paskirtį; suprasti ženklavimo elementų ir piktogramų reikšmes.

Darbuotojai, kurie dirba galimos profesinės rizikos sąlygomis, turi išklaudyti privalomojo higienos įgūdžių programą ir turėti tai įrodantį pažymėjimą.

Dirbančiųjų su biocidiniais produktais darbo vietose periodiškai turi būti atliekamas profesinės rizikos vertinimas.

➤ **Kas išduoda biocidinio produkto autorizacijos dokumentus?**

Biocidinių produktų autorizacijos liudijimus Lietuvos Respublikoje išduoda:

- Vilniaus visuomenės sveikatos centras,
- Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba.

➤ **Kokiame dokumente nurodyta biocidinio produkto paskirtis ir naudojimo sąlygos?**

Biocidinio produkto paskirtis nurodyta biocidinio produkto autorizacijos liudijimo skiltyje „*Specialios autorizacijos sąlygos*“, taip pat ir biocidinio produkto naudojimo instrukcijoje bei jo etiketėje.

➤ **Kokie dokumentai turi būti teikiami profesionaliems vartotojams, įsigyjant biocidinius produktus?**

- galiojantis biocidinio produkto autorizacijos liudijimas,
- biocidinio produkto naudojimo instrukcija,
- biocidinio produkto saugos duomenų lapas (SDL),
- biocidinio produkto etiketė.

Pastaba: visi aukščiau išvardyti dokumentai turi būti parengti lietuvių kalba.

➤ **Ką daryti, jei platintojas neturi arba vengia pateikti biocidinio produkto dokumentus?**

Lietuvoje gali būti naudojami tik pagal reglamentą 528/2012 autorizuoti biocidiniai produktai, turintys galiojančius biocidinio produkto autorizacijos liudijimus.

Jeigu biocidinis produktas neautorizuotas ir/arba nėra jam išduoto galiojančio biocidinio produkto autorizacijos liudijimo, rekomenduojama tokio biocidinio produkto neįsigyti ir nenaudoti.

BIOCIDINIŲ PRODUKTŲ NAUDOJIMAS KONKREČIOJE ŪKIO ŠAKOJE

Teisės aktuose numatyta, kad paslaugų teikėjai privalo teikti tik saugias paslaugas [8]. Tad atitinkamai ir visi biocidiniai produktai, naudojami paslaugos teikimo procese, taip pat turi būti saugūs, naudojami pagal nustatytą paskirtį ir įteisinti vadovaujantis galiojančių teisės aktų reikalavimais. Priešingu atveju nėra pagrindo teigti, kad užtikrinama teikiamų paslaugų sauga.

Biocidinių produktų naudojimas apima visas su produktu atliekamas operacijas, įskaitant biocidinių produktų saugojimą, apdorojimą, maišymą ir naudojimą [6].

Reikalavimus cheminiams mišiniams (įskaitant, bet neapsiribojant biocidiniais produktais) naudoti kiekvienai ūkio subjektų grupei nustato konkretūs sveikatos saugos reikalavimus reglamentuojantys teisės aktai.

Šiame dokumente pateikiamos rekomendacijos ir praktiniai pavyzdžiai, kaip saugiai naudoti biocidinius produktus teikiamų paslaugų saugai užtikrinti, teikiant asmens sveikatos priežiūros, viešojo maitinimo, sporto, švietimo, socialinės globos, skalbyklų, grožio ir soliariumų paslaugas.

Biocidinių produktų naudojimas asmens sveikatos priežiūros įstaigose

Dezinfekcinių produktų (įskaitant, bet neapsiribojant biocidiniais produktais) naudojimą asmens sveikatos priežiūros įstaigose reglamentuoja HN 47-1:2012 „Sveikatos priežiūros įstaigos. Infekcijų kontrolės reikalavimai“ ir HN 66:2013 „Medicininis atliekų tvarkymo saugos reikalavimai“.

Dezinfekcijai skirtos priemonės naudojamos siekiant užtikrinti infekcijų kontrolę sveikatos priežiūros įstaigose. HN 47-1:2012 nustato reikalavimus rankų higienos, paviršių ir aplinkos daiktų, kito inventoriaus, medicinos prietaisų higienos priemonėms. HN 66:2013 nustato reikalavimus kūno skysčių ir skystų atliekų kenksmingumo pašalinimo priemonėms.

Profesionalūs vartotojai turi žinoti, kada, kokiam tikslui ir paskirčiai naudoti dezinfekcinėmis savybėmis pasižymintį produktą. Būtina skirti, kokiais atvejais naudoti biocidinius produktus, medicinos prietaisus, vaistus, kitas chemines medžiagas ir mišinius, pasižyminčius biocidinėmis savybėmis.

Asmens sveikatos priežiūros įstaigos biocidinius produktus infekcijų kontrolės tikslais turi naudoti:

- rankų higieninei ir chirurginei antiseptikai;
- pacientų nepažeistos (sveikos) odos antiseptikai prieš medicines intervencijas (pvz., operacinio lauko paruošimą, prieš punkcijas, injekcijas, kraujo paėmimą, kt.);
- aplinkos (patalpų, daiktų, įrenginių, kurie nėra medicinos prietaisai) paviršių dezinfekcijai;
- aplinkos inventoriaus ir įrangos (kurie nėra medicinos prietaisai) dezinfekcijai;
- pacientų ir personalo drabužių, avalynės ir kitų skalbinių higienai;
- kūno skysčių ir biologinių skystų atliekų kenksmingumo pašalinimui.

Sveikos odos ir rankų higienai asmens sveikatos priežiūros įstaigose naudoti:

- operacinio lauko, odos prieš invazines procedūras antiseptikai turi būti naudojami tik biocidiniai produktai, autorizuoti pagal reglamentą 528/2012;
- higieninei ir chirurginei rankų antiseptikai atlikti turi būti naudojami tik biocidiniai produktai, autorizuoti pagal reglamentą 528/2012.

➤ **Ar personalo rankų antiseptikai galima naudoti antiseptikais impregnuotas servetėles?**

Higieninė ir chirurginė rankų antiseptika impregnuotomis servetėlėmis nėra numatyta higienos normoje HN 47-1:2012.

➤ **Ar *spirito* naudojimas odos antiseptikai asmens sveikatos priežiūros įstaigose yra teisėtas?**

Visi antiseptikai, naudojami teikiant asmens sveikatos priežiūros paslaugas, turi būti autorizuoti, saugūs. Produkto dokumentuose turi būti aiškiai nustatyta paskirtis, naudojimo sritis ir ypatumai, būtinos sveikatos saugos priemonės.

Nepažeistos (sveikos) odos antiseptikai turi būti naudojami tik autorizuoti biocidiniai produktai. Jokių išimčių *spiritui* biocidinių produktų srityje reglamentuojantys teisės aktai nenumato.

Jeigu *spiritas* nėra autorizuotas, tai yra prie produkto nėra galiojančio biocidinio produkto autorizacijos liudijimo, etiketės, naudojimo instrukcijos su aiškiai nurodyta paskirtimi, jis negali būti naudojamas odos antiseptikai.

Odos ir žaizdų infekcijų gydymui ir profilaktikai asmens sveikatos priežiūros įstaigose naudoti:

- pacientų odos gydymui (pvz., nudegimų, žaizdų, odos ligų, pragulų ir panašiam gydymui) ir infekcijos prevencijai turi būti naudojami žmonėms skirti vaistai, registruoti vaistų registre;
- pažeidus paciento odos vientisumą (atlikus dūrį, nusluoksniavimą, pjūvį, kt.) pažeista oda turi būti apruošama tik vaistais. Odos gydymui po medicininių intervencijų, operacijų taip pat privaloma naudoti registruotus vaistus.

Odos ir žaizdų infekcijų gydymui biocidiniai produktai nenaudojami.

Asmens sveikatos priežiūros įstaigos medicinos prietaisų dezinfekcijai infekcijų kontrolės tikslais turi naudoti:

- tik dezinfekantus, priskiriamus medicinos prietaisams pagal direktyvą 93/42/EEB.

Aplinkos paviršių, inventoriaus ir įrangos (kurie nėra medicinos prietaisai) dezinfekcijai asmens sveikatos priežiūros įstaigose naudoti:

- aplinkos (patalpų, daiktų, įrenginių, kurie nėra medicinos prietaisai) paviršių dezinfekcijai naudoti tik biocidinius produktus, autorizuotus pagal reglamentą 528/2012;
- aplinkos inventoriaus ir įrangos (kurie nėra medicinos prietaisai) dezinfekcijai naudoti tik biocidinius produktus, autorizuotus pagal reglamentą 528/2012.

Pacientų ir personalo drabužių, avalynės ir kitų skalbinių higienai asmens sveikatos priežiūros įstaigose naudoti:

- tik biocidinius produktus, autorizuotus pagal reglamentą 528/2012.

Kūno skysčių ir biologinių skystų atliekų kenksmingumo pašalinimui asmens sveikatos priežiūros įstaigose naudoti:

- tik biocidinius produktus, autorizuotus pagal reglamentą 528/2012.

I pavyzdys:

Asmens sveikatos priežiūros įstaigos procedūrų kabinete yra procedūrų staliukas, svarstyklės kūdikių svoriui matuoti, pacientų kušetė, inhaliatorius, gydytojo darbo stalas ir kėdė, kėdė interesantams, vaikiški žaislai ir medicininiai instrumentai pacientų apžiūrai.

Kokius dezinfekantus, skirtus cheminei dezinfekcijai, reikia naudoti išvardytiems objektams dezinfekuoti?

Medicinos prietaisus (tokius kaip procedūrų staliukas, svarstyklės kūdikių svoriui

matuoti, pacientų kušetė, inhaliatorius ir medicininiai instrumentai pacientų apžiūrai) dezinfekuoti naudojant dezinfekantus, priskiriamus medicinos prietaisams pagal direktyvą 93/42/EEB.

Dezinfekuojant gydytojo darbo stalą ir kėdę, kėdę interesantams, vaikiškus žaislus, rinktis biocidinius produktus, autorizuotus pagal reglamentą 528/2012.

Biocidinius produktus taip pat reikia naudoti aplinkos paviršių (palangių, grindų, durų rankenų, tualetų) dezinfekcijai.

II pavyzdys:

Atliekant medicinos prietaisų (tokių kaip operacinis stalas, procedūrų stalas, kardiomonitorius, defibriliatorius, anestezijos įranga ir panašių, pagal direktyvą 93/42/EEB priskirtų medicinos prietaisams) dezinfekciją naudoti dezinfekantus, klasifikuojamus kaip medicinos prietaisai.

Medicininiai instrumentai (pincetai, veidrodėliai, zondai, skalpeliai, chirurginiai kabliai ir kiti) dezinfekuojami naudojant dezinfekantus, priskiriamus medicinos prietaisams pagal direktyvą 93/42/EEB.

Pastaba: dezinfekantą priskirti medicinos prietaisų grupei gali tik jo gamintojas, naudotojui pateikdamas medicinos prietaiso atitikties dokumentą, naudojimo instrukciją, etiketę, SDL, kitus dokumentus. Naudotojas negali pats klasifikuoti dezinfekantų ir nustatyti jų paskirties.

Biocidinių produktų naudojimas grožio paslaugas teikiančiose įmonėse ir soliariumuose

Grožio paslaugos yra neatsiejama kasdienio gyvenimo dalis. Šios paslaugos apima: plaukų kirpimą, manikiūrą, pedikiūrą, permanentinį makiažą, tatuiruotes, papuošalų vėrimą ir kitas. Tobulėjant grožio paslaugoms ir atsirandant naujų paslaugų pasiūlai, sudėtingėja paslaugoms teikti naudojama įranga ir instrumentai. Kuo įvairesnės ir sudėtingesnės grožio paslaugų procedūros, tuo dažniau susiduriama su galima infekcijų rizika. Siekiant teikti saugias ir kokybiškas grožio paslaugas, būtina naudoti efektyvias ir tinkamas dezinfekcines medžiagas.

Biocidinių produktų naudojimą grožio paslaugas teikiančiose įmonėse ir soliariumuose reglamentuoja HN 117:2007 „Grožio paslaugų sveikatos saugos reikalavimai“ ir HN 71:2009 „Soliariumai. Sveikatos saugos reikalavimai“.

Grožio paslaugas teikiančios įmonės biocidinius produktus turi naudoti:

- rankų higieninei dezinfekcijai;
- klientų odos dezinfekcijai;
- aplinkos paviršių dezinfekcijai;
- inventoriaus ir įrangos, įrankių dezinfekcijai;
- soliariumų įrangos gultų paviršių, apsauginių akinių dezinfekcijai;
- prie soliariumų įrangos patiestų kilimėlių dezinfekcijai;
- panaudotų gaminių, atliekų nukenksminimui.

➤ **Kokius biocidinius produktus galima naudoti teikiant grožio ir soliariumų paslaugas?**

Teikiant grožio paslaugas naudojami biocidiniai produktai, autorizuoti pagal reglamento 528/2012 reikalavimus. Biocidinius produktus būtina naudoti vadovaujantis dokumentuose (biocidinio produkto autorizacijos liudijime, naudojimo instrukcijoje, etiketėje, SDL) pateiktais nurodymais.

Klientų odos ir personalo rankų dezinfekcijai, teikiant grožio paslaugas, naudoti:

- tik biocidinius produktus, autorizuotus pagal reglamentą 528/2012. Šie biocidiniai produktai turi būti skirti nurodytai paskirčiai (higieninei rankų ir odos dezinfekcijai).

Paviršių, įrankių, įrangos dezinfekcijai, teikiant grožio paslaugas, naudoti:

- biocidinius produktus, autorizuotus pagal reglamentą 528/2012. Šie biocidiniai produktai turi būti skirti nurodytai paskirčiai (paviršių, įrangos, įrankių dezinfekcijai).
- dezinfekantus, pagal direktyvą 93/42/EEB priskiriamus medicinos prietaisams. Šie dezinfekantai turi būti naudojami pagal gamintojo numatytą paskirtį. Kartu su dezinfekantu turi būti pateikti jo saugą įrodantys dokumentai (naudojimo instrukcija, SDL, kiti).

Soliariumų įrangos gultų paviršių ir klientų apsauginių akinių dezinfekcijai soliariumuose naudoti:

- soliariumo įrangos gultai ir apsauginiai akiniai po kiekvieno paslaugos vartotojo turi būti valomi specialiomis dezinfekcinėmis priemonėmis – biocidiniais produktais, autorizuotais pagal reglamentą 528/2012. Atlikus dezinfekciją paviršiai nuvalomi vandeniu.

Prie soliariumų įrangos patiestų kilimėlių dezinfekcijai naudoti:

- biocidinius produktus, autorizuotus pagal reglamentą 528/2012.

➤ **Ar gali biocidinio produkto vartotojas pakeisti arba praplėsti produkto gamintojo nurodytą paskirtį ?**

Pavyzdys: alkoholio pagrindo biocidinio produkto „X“ naudojimo instrukcijoje nurodyta, kad tai yra paruoštas naudoti gaminyš, skirtas paviršių dezinfekcijai atlikti purškiant.

Ar grožio paslaugas teikiantis specialistas gali šį produktą naudoti įrankių dezinfekcijai?

Ne, negali. Biocidinio produkto naudotojai negali savo iniciatyva pakeisti, praplėsti biocidinio produkto paskirties ir naudojimo srities. Biocidiniai produktai turi būti naudojami tik pagal paskirtį, nurodytą jų autorizacijos liudijime ir naudojimo instrukcijoje.

Būtina atkreipti dėmesį, kokiems objektams ir gaminiams dezinfekuoti skirtas konkretus biocidinis produktas, ar yra nurodyti apribojimai naudojimo būdai (pvz., negalima merkti, nerekomenduojama purkšti, kiti), ar yra apribojimų dezinfekuojamų gaminių ir objektų medžiagiškumui (pvz., nedezinfekuoti instrumentų, pagamintų iš aliuminio).

Biocidinių produktų naudojimas skalbyklų paslaugas teikiančiose įmonėse

Skalbyklų paslaugomis naudojasi fiziniai ir juridiniai asmenys. Jų tarpe asmenys sveikatos priežiūros, socialinės globos, grožio paslaugas teikiančios įstaigos. Šių klientų skalbiniai būna suteršti kūno skysčiais (tame tarpe krauju, seilėmis, išmatomis, šlapimu), kurie gali būti infekuoti. Tačiau visi paslaugos gavėjai pagrįstai tikisi, kad iš skalbyklų gauti išskalbti skalbiniai bus švarūs ir neužkrėsti pavojingais mikroorganizmais. Tad siekiant išvengti mikrobiologinės taršos skalbyklose, turi būti griežtai užtikrinama, kad švarių ir nešvarių skalbinių srautai technologinio proceso metu nesusikirstų, skalbiniai tvarkomi taip, kad būtų išvengta švarių skalbinių kryžminės taršos. Šiems tikslams naudojamos cheminės medžiagos, pasižyminčios biocidiniu poveikiu.

Biocidinių produktų naudojimą skalbyklų paslaugas teikiančiose įmonėse reglamentuoja HN 130:2012 „Skalbyklų paslaugų sveikatos saugos reikalavimai“.

Skalbyklose biocidinius produktus naudoti:

- rankų dezinfekcijai;
- aplinkos paviršių dezinfekcijai;
- inventoriaus ir įrangos (mirkymo indų, transportavimo vėžimėlių, kitų) dezinfekcijai;
- skalbinių dezinfekcijai.

➤ **Kokius biocidinius produktus galima naudoti teikiant skalbyklų paslaugas?**

Teikiant skalbyklų paslaugas naudojami biocidiniai produktai, autorizuoti pagal reglamento 528/2012 reikalavimus. Biocidinius produktus būtina naudoti vadovaujantis dokumentuose (biocidinio produkto autorizacijos liudijime, naudojimo instrukcijoje, etiketėje, SDL) pateiktais nurodymais.

Personalo rankų dezinfekcijai skalbyklose naudoti:

- tik biocidinius produktus, autorizuotus pagal reglamentą 528/2012. Šie biocidiniai produktai turi būti skirti nurodytai paskirčiai (higieninei rankų dezinfekcijai).

Aplinkos paviršių, inventoriaus (transportavimo vežimėlių, skalbinių mirkymo indų) ir įrangos dezinfekcijai skalbyklose naudoti:

- tik biocidinius produktus, autorizuotus pagal reglamentą 528/2012. Šie biocidiniai produktai turi būti skirti nurodytai paskirčiai (paviršių, inventoriaus, įrangos dezinfekcijai).

➤ Ar biocidinio produkto autorizacijos liudijime ir naudojimo instrukcijoje turi būti nurodyta, kad biocidinis produktas skirtas naudoti skalbyklose, skalbinių dezinfekcijai?

Taip, renkantis biocidinį produktą naudojimui skalbykloje, reikėtų atkreipti dėmesį, kad dokumentuose būtų numatyta galimybė biocidinį produktą naudoti teikiant skalbyklų paslaugas skalbiniams dezinfekuoti.

Biocidinių produktų naudojimas ugdymo paslaugas teikiančiose įstaigose

Ugdymo paslaugos apima ypač didelę visuomenės dalį – tiek vaikus, tiek suaugusiuosius. Šios paslaugos turi būti saugios, teikiamos saugioje aplinkoje, naudojant saugias priemones ir įrangą. Teikiant ugdymo paslaugas ypač svarbu valdyti galimą riziką sumažinant ją iki minimumo. Ugdymo proceso organizavimo sveikatos saugos reikalavimus reglamentuoja HN 129:2012 „Aukštoji mokykla. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“, HN 20:2012 „Neformaliojo vaikų švietimo programų vykdymo bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“, HN 102:2011 „Įstaiga, vykdanči formalią profesinio mokymo programą. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“, HN 21:2011 „Mokykla, vykdanči bendrojo ugdymo programas. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“, HN 75:2010 „Įstaiga, vykdanči ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programą. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“, HN 79:2010 „Vaikų poilsio stovykla. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“.

Aukščiau nurodytos higienos normos nustato reikalavimus dezinfekantų naudojimui

ugdymo paslaugas teikiančiose įstaigose.

Ugdymo paslaugas teikiantys asmenys yra priskiriami profesionalių naudotojų grupei. Siekiant užtikrinti teikiamų paslaugų kokybę, profesionalūs naudotojai turi žinoti, kokį dezinfekcinėmis savybėmis pasižyminti produktą, kada ir kokiam tikslui naudoti.

Ugdymo paslaugas teikiančiose įstaigose biocidinius produktus naudoti:

- paviršių dezinfekcijai;
- inventoriaus ir įrangos, metodinių priemonių, žaislų dezinfekcijai.

➤ Kokius biocidinius produktus galima naudoti ugdymo įstaigose?

Teikiant ugdymo paslaugas naudojami visuomeninės paskirties biocidiniai produktai, autorizuoti pagal reglamento 528/2012 reikalavimus. Biocidinius produktus naudoti reikia vadovaujantis dokumentuose (biocidinio produkto autorizacijos liudijime, naudojimo instrukcijoje, etiketėje, SDL) pateiktais nurodymais. Dezinfekantai turi būti naudojami tik pagal autorizacijos liudijime ir naudojimo instrukcijoje nurodytą paskirtį, laikantis nurodymų darbinių tirpalų koncentracijoms ir kontaktų laikams.

Paviršių (grindų, baldų, sanitarinių mazgų, kitų) dezinfekcijai ugdymo įstaigose naudoti:

- tik biocidinius produktus, autorizuotus pagal reglamentą 528/2012. Šie biocidiniai produktai turi būti skirti naudoti visuomeninės paskirties objektuose nurodytai paskirčiai.

➤ Kaip parinkti dezinfekantus, tinkančius dušo patalpų grindims ir kilimėliams dezinfekuoti?

Dušo patalpų grindys, dušo patalpose esantys kilimėliai valomi ir dezinfekuojami fungicidiniu (grybelio sukėlėjus naikinančiu) poveikiu pasižyminčiomis priemonėmis.

Biocidinio produkto savybės (įskaitant ir poveikį) nurodomos naudojimo instrukcijoje. Tad dušo grindims, kilimėliams galima naudoti tik tokius biocidinius produktus, kurių naudojimo instrukcijoje nurodyta, kad biocidinis produktas pasižymi fungicidiniu (priešgrybeliniu) poveikiu. Darbinius tirpalus gaminant iš koncentratų, būtina atsižvelgti į naudojimo instrukcijoje nurodytą darbinio tirpalo koncentraciją, kuri pasižymi priešgrybeliniu poveikiu.

Inventoriaus ir įrangos, metodinių priemonių, žaislų dezinfekcijai ugdymo įstaigose naudoti:

- tik kruopščiai pagal realius poreikius parinkus biocidinius produktus, autorizuotus pagal reglamentą 528/2012.

Ypatingą dėmesį vertėtų atkreipti renkantis dezinfekantus, skirtus vaikų ugdymo įstaigose naudojamų metodinių, edukacinių priemonių ir žaislų dezinfekcijai. Būtina griežtai laikytis biocidinių produktų instrukcijose nurodytų koncentracijų, kontakto laikų ir papildomų saugos priemonių, tokių kaip būtinybė perplauti vandeniu.

Šie biocidiniai produktai turi būti skirti naudoti visuomeninės paskirties objektuose pasirinktai paskirčiai.

Biocidinių produktų naudojimas sporto klubų paslaugas teikiančiose įmonėse

Visuomenės sveikatos specialistams daug dėmesio skiriant ligų profilaktikai ir sveikatos stiprinimui, žmonės vis daugiau dėmesio skiria sveikai gyvensenai bei aktyviam gyvenimo būdui. Atsiranda didesnis judėjimo poreikis, todėl populiarėja sporto klubų teikiamos paslaugos. Siekiant išvengti rizikos dėl infekcinių ligų plitimo, sporto klubų aplinka ir inventorių turi būti saugūs klientams ir paslaugų teikėjams. Sporto klubų teikiamų paslaugų saugos reikalavimus, tame tarpe ir dezinfekantų naudojimą sporto klubų paslaugas teikiančiose įstaigose, reglamentuoja HN 123:2013 „Sporto klubo paslaugų sveikatos saugos reikalavimai“.

Sporto klubų paslaugas teikiantys asmenys yra priskiriami profesionalių naudotojų grupei. Siekiant užtikrinti teikiamų paslaugų kokybę, profesionalūs naudotojai turi žinoti, kokį dezinfekcinėmis savybėmis pasižymintį produktą, kada ir kokiam tikslui naudoti.

Biocidinius produktus sporto klubuose naudoti:

- patalpų paviršių dezinfekcijai;
- įrangai, įrankiams ir inventoriui dezinfekuoti;
- avalynei dezinfekuoti;
- vandens tiekimo sistemų kenksmingumo pašalinimui.

➤ Kokius dezinfekantus galima naudoti sporto klubų paslaugas teikiančiose įmonėse?

Teikiant sporto klubų paslaugas naudojami tik biocidiniai produktai, autorizuoti pagal reglamento 528/2012 reikalavimus, turintys galiojantį biocidinio produkto autorizacijos liudijimą. Biocidinius produktus būtina naudoti vadovaujantis naudojimo instrukcijoje,

kituose lydimoosiuose dokumentuose (biocidinio produkto autorizacijos liudijime, etiketėje, medžiagos saugos duomenų lape) pateiktais nurodymais, rekomendacijomis.

Patalpų (salių, baseinų, pirčių, saunų, drabužinių, persirengimo kambarių, dušų, poilsio kambarių, tualetų, kitų) paviršių dezinfekcijai naudoti:

- tik biocidinius produktus, autorizuotus pagal reglamentą 528/2012. Šie biocidiniai produktai turi būti skirti naudoti visuomeninės paskirties objektuose pasirinktai paskirčiai.
- **Kaip parinkti dezinfekantus, tinkančius dušo patalpų grindims ir kilimėliams dezinfekuoti?**

Dušo patalpų grindys, dušo patalpose esantys kilimėliai valomi ir dezinfekuojami fungicidiniu (grybelio sukėlėjus naikinančiu) poveikiu pasižyminčiomis priemonėmis.

Biocidinio produkto savybės (įskaitant ir poveikį) nurodomos naudojimo instrukcijoje. Tad dušo grindims, kilimėliams galima naudoti tik tokius biocidinius produktus, kurių naudojimo instrukcijoje nurodyta, kad biocidinis produktas pasižymi fungicidiniu (priešgrybeliniu) poveikiu. Darbinius tirpalus gaminant iš koncentratų, būtina atsižvelgti į naudojimo instrukcijoje nurodytą darbinio tirpalo koncentraciją, kuri pasižymi priešgrybeliniu poveikiu.

Pavyzdys:

Biocidinio produkto „X“ naudojimo instrukcijoje nurodyta, kad tai yra koncentratas, kurį prieš naudojimą reikia skiesti vandeniu, atsižvelgiant į norimą biocidinį poveikį. Naudojimo instrukcijoje nurodytos kelios darbinių tirpalų koncentracijos ir poveikis/efektyvumas (tame tarpe 1 % darbinis tirpalas veikia gram+ ir gram- bakterijas per 10 minučių, 2 % darbinis tirpalas veikia virusus per 20 minučių, 3 % darbinis tirpalas veikia grybelius per 30 minučių). Dezinfekuojant dušų grindis ir kilimėlius, reikėtų pagaminti ir naudoti 3 % darbinį tirpalą, kontakto laikas turi būti 30 minučių.

Sporto įrangos, inventoriaus, įrankių dezinfekcijai naudoti:

- tik biocidinius produktus, autorizuotus pagal reglamentą 528/2012. Šie biocidiniai produktai turi būti skirti naudoti visuomeninės paskirties objektuose pasirinktai paskirčiai. Siekiant užtikrinti tinkamą infekcinių ligų profilaktiką, sporto įranga, inventorius, įrankiai turi būti dezinfekuojami po kiekvieno užsiėmimo.

Avalynės, jeigu ji priklauso paslaugų tiekėjui, dezinfekcijai naudoti:

- klientams skirta avalynė, jeigu ji priklauso paslaugų tiekėjui, turi būti dezinfekuojama po kiekvieno panaudojimo. Avalynės dezinfekcijai galima naudoti tik biocidinius produktus, autorizuotus pagal reglamentą 528/2012.

Biocidinių produktų naudojimas socialinės globos paslaugas teikiančiose įstaigose

Socialinės globos įstaigos savo paslaugas teikia ypač pažeidžiamoms visuomenės grupėms. Dėl socialinių paslaugų gavėjų specifikos, galimos socialinės atskirties, neįgalumo, nesugebėjimo pasirūpinti asmeniniu gyvenimu, socialinių problemų padidėja infekcinių ligų rizika. Siekiant užtikrinti infekcinių ligų profilaktiką socialinės globos įstaigose naudojamos dezinfekcinės medžiagos. Dezinfekantų (įskaitant, bet neapsiribojant biocidiniais produktais) naudojimą ugdymo paslaugas teikiančiose įstaigose reglamentuoja HN 125:2011 „Suaugusių asmenų stacionarios socialinės globos įstaigos: bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“, HN 124:2009 „Vaikų socialinės globos įstaigos: bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“.

Socialinės globos paslaugas teikiantys asmenys yra priskiriami profesionalių naudotojų grupei. Siekiant užtikrinti teikiamų paslaugų kokybę, profesionalūs naudotojai turi žinoti, kokį dezinfekcinėmis savybėmis pasižyminti produktą, kada ir kokiam tikslui naudoti.

Biocidinius produktus socialinės globos įstaigose naudoti:

- patalpų paviršių dezinfekcijai;
- įrenginiams ir inventoriui dezinfekuoti;
- techninės pagalbos priemonėms dezinfekuoti;
- indų dezinfekcijai;
- skalbinių dezinfekcijai;
- rankų dezinfekcijai.

➤ Kokius dezinfekantus galima naudoti socialinės globos paslaugas teikiančiose įstaigose?

Teikiant socialinės globos paslaugas naudojami tik biocidiniai produktai, autorizuoti pagal reglamento 528/2012 reikalavimus, turintys galiojantį biocidinio produkto autorizacijos liudijimą. Biocidinius produktus būtina naudoti vadovaujantis naudojimo instrukcijoje, kituose lydimuosiuose dokumentuose (biocidinio produkto autorizacijos liudijime, etiketėje, medžiagos saugos duomenų lape) pateiktais nurodymais, rekomendacijomis.

Patalpų (gyvenamųjų patalpų, asmens higienos patalpų, salių, ugdymo patalpų, drabužinių, poilsio kambarių, valgyklų, maisto dalijimo patalpų, kitų) paviršių dezinfekcijai naudoti:

- tik biocidinius produktus, autorizuotus pagal reglamentą 528/2012. Šie biocidiniai produktai turi būti skirti naudoti visuomeninės paskirties objektuose pasirinktai paskirčiai.

Įrenginių ir inventoriaus, techninės pagalbos priemonėms (kurios nėra medicinos prietaisai) paviršių dezinfekcijai naudoti:

- biocidinius produktus, autorizuotus pagal reglamentą 528/2012. Šie biocidiniai produktai turi būti skirti naudoti visuomeninės paskirties objektuose pasirinktai paskirčiai. Siekiant užtikrinti tinkamą infekcinių ligų profilaktiką, bendro naudojimo įrenginius, inventorių ir ypač techninės pagalbos priemones rekomenduojama dezinfekuoti po panaudojimo.

Biocidinių produktų naudojimas viešojo maitinimo įmonėse

Viešojo maitinimo įmonių paslaugomis naudojasi bene didžiausia visuomenės dalis. Šios paslaugos taip pat yra vienos rizikingiausių dėl infekcijų plitimo galimybės, nes, teikiant viešojo maitinimo paslaugas, jų kokybei įtakos turi daug veiksnių: personalo asmens higiena, aplinkos higiena, su maistu besiliečiančių paviršių higiena, kiti. Biocidinių produktų naudojimą viešojo maitinimo įmonėse reglamentuoja HN 15:2005 „Maisto higiena“.

Maisto tvarkymo subjektai yra priskiriami profesionalių vartotojų grupei. Siekiant užtikrinti teikiamų paslaugų kokybę, profesionalūs vartotojai turi žinoti, kokį dezinfekcinėmis savybėmis pasižymintį produktą, kada ir kokiam tikslui naudoti.

Biocidinius produktus viešojo maitinimo įmonėse naudoti:

- personalo asmens higienai (rankų dezinfekcijai);
- patalpų paviršių dezinfekcijai;
- įrenginiams ir inventoriui, įrankiams, kitiems maistą liečiantiems paviršiams dezinfekuoti.

➤ Kokius dezinfekantus galima naudoti viešojo maitinimo įmonėse?

Vykdamas maisto verslo operatorių (maisto tvarkymo subjektų) veiklą, naudojami tik biocidiniai produktai, autorizuoti pagal reglamento 528/2012 reikalavimus, turintys galiojantį biocidinio produkto autorizacijos liudijimą. Biocidinius produktus būtina naudoti vadovaujantis naudojimo instrukcijoje, kituose lydimuosiuose dokumentuose (biocidinio produkto autorizacijos liudijime, etiketėje, medžiagos saugos duomenų lape) pateiktais nurodymais, rekomendacijomis.

Personalo rankų dezinfekcijai viešojo maitinimo įmonėse naudoti:

- tik biocidinius produktus, autorizuotus pagal reglamentą 528/2012. Maisto tvarkymo įmonių darbuotojų rankų higienai naudojamos priemonės turi būti skirtos rankų dezinfekcijai. Šie gaminiai klasifikuojami kaip 1 tipo biocidiniai produktai, skirti asmens higienai.

Patalpų paviršių dezinfekcijai viešojo maitinimo įmonėse naudoti:

- tik biocidinius produktus, autorizuotus pagal reglamentą 528/2012. Šių biocidinių produktų dokumentuose turi būti nurodyta, kad jie skirti naudoti viešojo maitinimo įmonėse.

Įrenginių, inventoriaus, įrankių, kitiems, maistą liečiantiems, paviršiams dezinfekuoti naudoti:

- 2 ir 4 tipo biocidinius produktus, autorizuotus pagal reglamentą 528/2012. Biocidiniai produktai turi būti skirti naudoti viešojo maitinimo įmonėse.
- Paviršiai, liečiantys maistą po dezinfekcijos, turi būti kruopščiai perplauti švariu vandeniu, ant jų neturi likti jokių ploviklių ir/arba biocidinių produktų likučių.

BIOCIDINIŲ PRODUKTŲ ŽENKLINIMAS

Biocidiniai produktai gali kelti riziką vartotojams ir daryti neigiamą poveikį aplinkai. Todėl būtina užtikrinti, kad visos biocidinių produktų talpos būtų saugios, tinkamai ir aiškiai identifikuojamos, paženklintos.

➤ **Kas atsakingas už biocidinių produktų pakuočių ženklimą?**

Reglamentas 528/2012 nurodo, kad autorizacijos liudijimų turėtojai privalo užtikrinti, kad biocidiniai produktai būtų tinkamai suklasifikuoti, supakuoti ir paženklinti, atsižvelgiant į patvirtintą biocidinių produktų savybių santrauką, ypač į pavojingumo ir atsargumo frazes [6].

Labai svarbu, kad biocidinių produktų pakuotės neklaidintų vartotojų. Svarbu, kad per klaidą tokių pakuočių turinys nebūtų palaikytas maistu, gėrimais, kosmetikos gaminiais, netrauktų vaikų dėmesio [6].

➤ **Ar biocidinis produktas turi būti paženklintas etikete?**

Taip, visi biocidiniai produktai turi būti paženklinti etiketėmis. Etiketės informacija turi būti pateikta aiškia ir suprantama lietuvių kalba.

Biocidiniai produktai pagaminti po 2015 m. birželio 1 d. turi būti paženklinti etiketėmis, atitinkančiomis CLP reikalavimus. Tačiau, jeigu produktas buvo pagamintas ir pateiktas rinkai iki 2015 m. birželio 1 d., jis gali būti parduodamas iki 2017 m. birželio 1 d.

➤ **Kokios informacijos negali būti biocidinių produktų ženklavimo etiketėse?**

Biocidinių produktų etiketėse negali būti vartotojus klaidinančios informacijos. Autorizacijos liudijimų turėtojai atsako už etiketėje pateiktos informacijos turinį ir privalo užtikrinti, kad etiketės nebūtų klaidinančios dėl produkto keliamos rizikos žmonių sveikatai, gyvūnų sveikatai ar aplinkai, ar jo efektyvumo, ir jose niekada neturi būti teiginių: „mažos rizikos biocidinis produktas“, „netoksiškas“, „nekenksmingas“, „natūralus“, „nesukeliantis žalos aplinkai“, „nekenkia gyvūnams“ ir panašių teiginių [6].

➤ **Kokia informacija turi būti nurodyta ant biocidinio produkto etiketės?**

Pagal reglamentą 528/2012, etiketėje turi būti aiškiai ir neištrinamai pateikta ši informacija:

- a) kiekvienos veikliosios medžiagos tapatumas ir jos koncentracija metriniais vienetais;
- b) produkto sudėtyje esančios nano medžiagos, jeigu jų yra, ir konkreti susijusi rizika, o po kiekvienos nuorodos į nano medžiagas skliausteliuose pateikiamas žodis „nano“;
- c) autorizacijos liudijimo numeris, kurį biocidiniam produktui suteikė

- kompetentinga institucija arba Komisija;
- d) autorizacijos liudijimo turėtojo pavadinimas (arba vardas ir pavardė) ir adresas;
 - e) formuliacijos tipas;
 - f) naudojimo paskirtis, kuriai autorizuojamas biocidinis produktas;
 - g) naudojimo instrukcija, naudojimo dažnis ir dozės metriniais vienetais (taip, kad būtų suprantama ir suvokiama vartotojui) kiekvienai autorizacijos liudijime numatytai paskirčiai;
 - h) išsami informacija apie galimą tiesioginį arba netiesioginį neigiamą šalutinį poveikį ir pirmosios pagalbos priemones;
 - i) jei pridedamas informacinis lapelis, pateikiamas užrašas „Prieš naudodami perskaitykite pridėtą instrukciją“ ir, kai taikoma, pažeidžiamų asmenų grupėms skirti įspėjimai;
 - j) biocidinio produkto ir jo pakuotės saugaus šalinimo instrukcijos, įskaitant atitinkamais atvejais draudimą pakartotinai naudoti pakuotę;
 - k) siuntos numeris arba žyma ir galiojimo laikas įprastomis laikymo sąlygomis;
 - l) kai taikoma, laikotarpis, kurio reikia, kad pasireikštų biocidinis poveikis, laiko, kuris turi praeiti tarp biocidinio produkto panaudojimų arba nuo apdorojimo biocidiniu produktu iki produkto panaudojimo, arba iki kito žmonių ar gyvūnų patekimo į vietą, kurioje buvo panaudotas biocidinis produktas, intervalas, įskaitant išsamią informaciją apie nukenksminimo būdus ir priemones ir būtino apdorotų vietų vėdinimo trukmę; išsami informacija apie tinkamą įrangos valymą; išsami informacija apie atsargumo priemones naudojant ir vežant produktą;
 - m) kai taikoma, vartotojų, kuriems leidžiama naudoti biocidinį produktą, kategorijos;
 - n) kai taikoma, informacija apie bet kokį konkretų pavojų aplinkai, ypač susijusį su nekontroliuojamų organizmų apsauga ir vandens užteršimo prevencija;
 - o) biocidiniai produktai, kuriuose yra mikroorganizmų, ženklinami pagal direktyvos 2000/54/EB reikalavimus.

Nukrypstant nuo pirmos pastraipos, jei tai būtina dėl biocidinio produkto dydžio ar funkcinės paskirties, e, g, h, j, k, l ir n punktuose nurodyta informacija gali būti pateikiama ant pakuotės arba pridedamame informaciniame lapelyje, kuris yra pakuotės sudėtinė dalis [6].

BIOCIDINIŲ PRODUKTŲ SAUGA

- ❖ Įvertinkite galimą infekcijų riziką ir mikrobiologinius pavojus.
- ❖ Pasirinkite tinkamą ir vartotojo, ir teikiamų paslaugų gavėjų poreikius atitinkantį biocidinį produktą.
- ❖ Įsigykite biocidinius produktus jūsų poreikius atitinkančioje pakuotėje taip, kad nereikėtų pilstyti turinio iš didesnių į mažesnes talpas.
- ❖ Visuomet perskaitykite ir susipažinkite su etikete, SDL informacija ir dirbkite vadovaudamiesi naudojimo instrukcija.

Laikant ir sandėliuojant

Biocidinių produktų laikymas ir laikymo sąlygos gali turėti įtakos produkto kokybei. Net ir tinkamo galiojimo termino, tačiau saugomas nesilaikant gamintojo rekomendacijų, biocidinis produktas gali prarasti savo savybes ir tapti nesaugiu.

- ❖ Laikykite dezinfekcinius produktus ir jų priedus vadovaudamiesi gamintojo nurodymais, pateiktais pakuotės etiketėje.
- ❖ Visos biocidinių produktų talpos turi būti lengvai ir aiškiai identifikuojamos. Ant pakuotės turi būti produkto pavadinimas, paskirtis, galiojimo data, pavojaus piktogramos ir signaliniai žodžiai, kiti būtini duomenys.

Piktogramų reikšmes galite rasti Aplinkos apsaugos agentūros tinklalapyje www.gamta.lt, skyriuje „Cheminės medžiagos“ (<http://chemija.gamta.lt/cms/index?rubricId=59873da9-fc6e-47ec-9ba5-f6f59d760363>).

- ❖ Nekeiskite originalių biocidinių produktų talpų. Neperpilstykite (nefasuokite) turinio iš originalių į kitokias talpas.
- ❖ Laikykite biocidinius produktus originaliose, gamintojo tinkamai paženklintose talpose.
- ❖ Nelaikykite biocidinių produktų maisto produktų pakuotėse, neženklintose arba klaidinančiose talpose.

Laikant biocidinius produktus būtina vadovautis gamintojo rekomendacijomis, kurios nurodytos produkto etiketėje, naudojimo instrukcijoje, saugos duomenų lape (SDL).

Prieš naudojant

- ❖ Visuomet perskaitykite ir susipažinkite su etiketės, SDL ir naudojimo instrukcijos informacija.
- ❖ Ypatingą dėmesį atkreipkite į rekomendacijas produkto dozavimui, tirpalų ruošimui, naudojimo būdai.
- ❖ Naudokite instrukcijoje ir/arba etiketėje rekomenduojamas asmens apsaugos priemonės.
- ❖ Susipažinkite su saugaus darbo su cheminėmis medžiagomis taisyklėmis.
- ❖ Jei reikia (dirbantiems galimos profesinės rizikos sąlygomis), išklauskite privalomųjų higienos įgūdžių mokymų programą.

Naudojant

- ❖ Neviršykite gamintojo nurodytų darbinių tirpalų koncentracijų, laikykitės gamintojo nurodyto kontakto laiko.
- ❖ Ruošiant darbinius tirpalus griežtai laikykitės naudojimo instrukcijoje nurodytų rekomendacijų tirpalų gamybai.
- ❖ Valant ar purškiant biocidinius produktus ant paviršių neviršykite kiekio.
- ❖ Atlikus dezinfekciją ir išlaikius naudojimo instrukcijoje nurodytą kontakto laiką, esant poreikiui ar reikalavimui, švariai jį nuplaukite vandeniu.
- ❖ Nemaišykite biocidinių produktų su kitais cheminiais mišiniais (įskaitant ploviklius, valiklius).

Šalinant

- ❖ Pagal galimybes sunaudokite visą biocidinio produkto talpos turinį.
- ❖ Neišpilkite biocidinių produktų likučių į kanalizaciją/nuotekas.
- ❖ Šalinkite pasibaigusio galiojimo biocidinius produktus ir jais suterštas pakuotes pagal SDL ir teisės aktuose nustatytus reikalavimus.

Pirmosios pagalbos priemonės

Biocidinio produkto gamintojo numatytos pirmosios pagalbos priemonės ir būdai, įvykus incidentui ar nelaimingam atsitikimui, aprašyti SDL 4 skirsnyje „Pirmosios pagalbos priemonės“.

Pastaba: suteikus pirmąją pagalbą, kreiptis į gydytojus.

Apsinuodijus

Apsinuodijus biocidiniais produktais būtina kreiptis į

Apsinuodijimų informacijos biurą

tel. + 370 5 236 20 52 arba + 370 687 53378

www.apsinuodijau.lt

SVARBU!!!

Tam, kad gautumėte veiksmingą patarimą, turite pateikti šią informaciją:

- ❖ **Kas apsinuodijo** – suaugęs ar vaikas (reikalinga informacija apie apsinuodijusio žmogaus amžių ir svorį);
- ❖ **Kaip tai atsitiko** – koku būdu ir aplinkybėmis buvo apsinuodyta;
- ❖ **Kada tai atsitiko;**
- ❖ **Kokia medžiaga ir koks kiekis** – siekiant kuo tiksliau apibūdinti pačią medžiagą, perskaitykite informaciją apie veikliąją medžiagą, kuri nurodyta ant pakuotės etiketės, saugos duomenų lape (SDL);
- ❖ **Ar yra sunkinančių aplinkybių** – sveikatos būklės surikimai, ligos, nėštumas, kt. [27].

Biocidinio produkto poveikio prevencija ir asmens apsaugos priemonės

Biocidinio produkto gamintojo numatytos prevencijos ir asmens apsaugos priemonės nurodytos SDL 8 skirsnyje „Poveikio prevencija/asmens apsauga“.

- **Kokias kolektyvines ir/arba asmens apsaugos priemones reikia rinktis, naudojant biocidinius produktus?**

Visos būtinosios kolektyvinės ir asmens apsaugos priemonės nurodytos biocidinio produkto saugos duomenų lapo (SDL) 8 skirsnyje.

- **Ar būtina vykdyti incidentų ir nelaimingų atsitikimų, susijusių su biocidinių produktų gabenimu, laikymu, naudojimu, registraciją?**

Taip, būtina. Visi incidentai ir nelaimingi atsitikimai turi būti registruojami.

- **Kokius biocidinių produktų dokumentus reikia laikyti darbo vietoje?**

Labai svarbu, kad biocidinis produktas būtų naudojamas saugiai ir pagal paskirtį.

Darbo vietoje visos biocidinių produktų talpos turi būti paženklintos etiketėmis. Prie biocidinio produkto turi būti naudojimo instrukcija (arba ši informacija pateikiama ant etiketės ir /arba papildomo informacinio lapelio) ir SDL.

Visi biocidinio produkto saugą įrodantys dokumentai turi būti parengti lietuvių kalba.

➤ **Ar profesionalūs vartotojai biocidinio produkto naudojimo vietoje gali savarankiškai perkelti biocidinius produktus iš originalios gamintojo pakuotės į kitą pakuotę?**

Visos rinkai (taip pat ir profesionaliems vartotojams) skirtos cheminės medžiagos ir mišiniai turi būti teikiami supakuoti ir paženklinti etiketėmis su būtina informacija (informacija, kuri turi būti nurodoma etiketėje, nurodyta šių rekomendacijų skyriuje „Biocidinių produktų dokumentų valdymas“). Pakuotėje esantis biocidinis produktas turi būti ženklinamas pagal CLP reikalavimus. Informacija, kuri turi būti nurodoma etiketėje, nurodyta šių rekomendacijų skyriuje „Biocidinių produktų dokumentų valdymas“ arba ją galite rasti CLP reglamente. Tais atvejais, kai biocidinis produktas judėdamas tiekimo grandine yra perkeliamas iš originalios gamintojo pakuotės į kitokią, naujai pakuotei reikia naujų ženklavimo elementų (pvz., pasikeitė talpa, pasikeitė pagaminimo data, pasikeitė galiojimo terminas, kt.), produktas privalo būti paženklintas nauja etikete pagal CLP reglamento reikalavimus.

Perkeliant biocidinį produktą iš vienos pakuotės į kitą taip, kad ženklavimo elementus reikia keisti, tai yra jie skiriasi nuo originalios etiketės, biocidinio produkto perkėlėjas naujoje etiketėje, be kitos informacijos, turi pažymėti ir savo pavadinimą bei kontaktinę informaciją arba save įvardyti kaip tiekėją, nes dabar jis turi prisiimti atsakomybę už biocidinio produkto naują pakavimą ir ženklimą.

➤ **Ar profesionalūs vartotojai gali savo nuožiūra keisti biocidinio produkto naudojimo paskirtį, būdą, koncentracijas atsižvelgdami į savo poreikius, patirtį?**

Biocidiniai produktai turi būti naudojami saugiai. Biocidinis produktas turi būti naudojamas tik pagal biocidinio produkto autorizacijos liudijime ir naudojimo instrukcijoje nurodytą paskirtį, vadovaujantis naudojimo instrukcijos nurodymais (įskaitant darbinių tirpalų koncentracijas, kontakto laikus, poveikį).

Kai naudojant biocidinius produktus nesilaikoma nurodymų, yra didelė incidentų ir nepageidaujamų įvykių rizika. Biocidinių produktų naudojimo saugos numatomas poveikis – neužtikrinami.

*** norint naudoti produktą ne pagal biocidinio produkto autorizacijos liudijime nurodytas sąlygas, reikia prašyti leidimo dėl specialiųjų autorizacijos sąlygų pakeitimo.**

Pavyzdys:

Biocidinio produkto autorizacijos liudijime nurodyta, kad biocidinis produktas skirtas paviršių ir aplinkos daiktų dezinfekcijai. Tačiau naudotojas savo iniciatyva praplėtė paskirtį ir biocidinį produktą naudoja odos dezinfekcijai.

Tokiu atveju biocidinio produkto autorizacijos turėtojas neatsako už vartotojo neteisėtus veiksmus ir galimas naudojimo pasekmes. Visą atsakomybę už galimus incidentus, nepageidaujamus įvykius, žalos atlyginimą turi prisiimti biocidinį produktą ne pagal paskirtį naudojęs asmuo.

PROFESIONALIŲ BIOCIDINIŲ PRODUKTŲ VARTOTOJŲ ĮSIPAREIGOJIMAI

Biocidinius produktus naudojančys profesionalūs vartotojai yra **tiesioginiai dalyviai**. REACH reglamente naudojamas toks sąvokos „Tiesioginiai dalyviai“ apibrėžimas – visi gamintojai ir (arba) importuotojai, ir (arba) tolesni naudotojai tiesioginio grandinėje.

Tad vadovaujantis REACH, profesionalių biocidinių produktų vartotojų įsipareigojimai priklauso nuo jų vaidmens vykdančią veiklą, susijusią su tam tikromis cheminėmis medžiagomis, preparatais, gaminiais (įskaitant biocidinius produktus).

Pagrindiniai ir esminiai biocidinių produktų vartotojų įsipareigojimai:

- naudoti tik autorizuotus pagal reglamentą 528/2012 biocidinius produktus;
- biocidinius produktus naudoti tik laikantis autorizacijos liudijime nustatytų autorizacijos sąlygų;
- biocidinius produktus naudoti pagal ženklinimo ir pakavimo reikalavimus, nurodytus produkto etiketėje (parengtoje pagal CLP) ir naudojimo instrukcijoje;
- biocidinius produktus naudoti saugiai, laikantis SDL (saugos duomenų lapuose) nurodytų reikalavimų;
- naudoti biocidinius produktus tik esant poreikiui (kaip nustatyta higienos normose), vadovaujantis geriausia praktika.

Pastaba: gaminant biocidinius produktus *in situ*, būtina laikytis papildomų gamintojams keliamų reikalavimų.

TVARUS BIOCIDINIŲ PRODUKTŲ NAUDOJIMAS

Biocidiniai produktai naudojami žmonių sveikatai kenksmingiems organizmams ir organizmams, darantiems žalą natūralioms ar pagamintoms medžiagoms, naikinti. Tačiau biocidiniai produktai dėl jiems būdingų savybių ar naudojimo būdų gali kelti riziką žmonių ir gyvūnų sveikatai, aplinkai.

Tvariu biocidinių produktų naudojimu siekiama užtikrinti racionalų ir tinkamą jų naudojimą. Tvaraus biocidinių produktų naudojimo tikslas – sumažinti galimą žalingą biocidinių produktų poveikį žmonių sveikatai ir keliamas grėsmes aplinkai.

Vartotojai skatinami biocidinius produktus naudoti tik pagal numatytąją paskirtį, vadovaujantis gamintojo nurodymais dėl jų tinkamo, savalaikio panaudojimo.

Pasirenkant biocidinius produktus prioritetas turi būti skiriamas mažesnę riziką žmonių sveikatai ir aplinkai keliantiems biocidiniams produktams, tačiau neprieštaraujant teisės aktuose keliamiems reikalavimams teikiamų paslaugų saugos užtikrinimui.

Reglamente 528/2012 nurodyta, kad labai svarbu užtikrinti, kad naudojami pagal numatytą paskirtį biocidiniai produktai būtų pakankamai efektyvūs ir nedarytų nepriimtino poveikio kontroliuojamiems organizmams, pvz., nedidintų jų atsparumo, o stuburiniams gyvūnams nesukeltų nereikalingų kančių ir skausmo. Be to, atsižvelgiant į turimas mokslines ir technines žinias, jie neturi daryti jokio nepriimtino poveikio žmonių sveikatai, gyvūnų sveikatai ar aplinkai [6].

Profesionalūs vartotojai biocidinius produktus turi naudoti tik tuomet, kai to išties reikia, ten, kur reikia, ir tik tiek, kiek reikia, atsižvelgiant į jų teikiamų paslaugų saugos užtikrinimą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimus.

Siekiant užtikrinti teikiamų paslaugų saugą ir kokybę bei išvengti kenksmingų organizmų buvimo, turi būti imtasi ir papildomų priemonių, o biocidinius produktus naudoti tik esant būtinybei (pagal higienos normų reikalavimus ir faktines aplinkybes). Turėtų būti naudojami mažesnę riziką žmonėms, gyvūnams ir aplinkai keliantys biocidiniai produktai, kai jie laikomi veiksminga priemone, o biocidiniai produktai, kurių paskirtis – sukelti žalą ar mirtį gyvūnams, gebantiems patirti skausmą ar kančias, ar tokius gyvūnus sunaikinti, turėtų būti naudojami tik kaip paskutinė priemonė [6].

Įgyvendinant reglamentą 528/2012 prisidedama prie tvaraus biocidinių produktų naudojimo. Profesionalūs vartotojai skatinami imtis papildomų priemonių, kuriomis siekiama sumažinti biocidinių produktų keliamą riziką žmonių sveikatai, gyvūnų sveikatai ir aplinkai [6].

Skatinamos tvaraus biocidinių produktų naudojimo priemonės teikiamų paslaugų saugai užtikrinti:

- ❖ geriausios praktikos skatinimas, kaip būdas kiek įmanoma sumažinti biocidinių produktų naudojimą;
- ❖ biocidinių produktų naudojimo stebėsenos metodai;
- ❖ integruotosios kenkėjų kontrolės principų numatymas ir taikymas;
- ❖ biocidinių produktų naudojimo tam tikrose vietose, pvz., mokyklose, darbovietėse, vaikų darželiuose, viešosiose vietose, pagyvenusių žmonių priežiūros centruose ar netoli paviršinio ar požeminio vandens, keliama rizika ir svarstoma, ar reikia imtis papildomų priemonių tokiai rizikai pašalinti [6];
- ❖ geresnės, efektyvesnės, atitinkančios mokslo pažangos pasiekimus įrangos naudojimas;
- ❖ darbuotojų, naudojančių biocidinius produktus, mokymų organizavimas;
- ❖ efektyvus ir savalaikis incidentų ir nepageidaujamų įvykių, susijusių su biocidinių produktų naudojimu ir paslaugos teikimu, valdymas.

Profesionalūs vartotojai turi imtis visų įmanomų priemonių, siekdami užtikrinti saugų ir tvarų biocidinių produktų naudojimą.

BIOCIDINIŲ PRODUKTŲ DOKUMENTŲ VALDYMAS

Biocidiniai produktai, tiekiami rinkai, turi būti autorizuoti, turėti atitinkamus lydimuosius dokumentus, kuriuose gamintojas pateikia būtinąją informaciją apie biocidinio produkto naudojimo paskirtį, būtinąsias saugos priemones, kitą teisės aktuose nustatytą informaciją.

➤ **Kokius biocidinių produktų dokumentus turi pateikti pardavėjas (platintojas)?**

Parduodant biocidinį produktą profesionaliems naudotojams būtina pateikti:

- galiojantį biocidinio produkto autorizacijos liudijimą;
- biocidinio produkto naudojimo instrukciją;
- biocidinio produkto etiketę, tai yra biocidinio produkto talpa turi būti paženklinta etikete;
- saugos duomenų lapą (SDL).

➤ **Kokia kalba turi būti parengti biocidinių produktų dokumentai, teikiami vartotojams?**

Lietuvos rinkoje biocidinių produktų dokumentai turi būti parengti lietuvių kalba.

➤ **Kaip išsiaiškinti, ar įsigytas biocidinis produktas yra autorizuotas?**

Visi Lietuvoje autorizuoti biocidiniai produktai yra užregistruoti biocidinių produktų duomenų bazėse:

<http://195.182.79.198/biocidai/Produktai/Biocidai.aspx>

<http://www.nmrvvi.lt/lt/veterinariniai.biocidiniai.produktai/>

➤ **Kur ir kaip ilgai turi būti laikomi biocidinio produkto dokumentai?**

Biocidinių produktų naudojimo instrukcijos ir SDL laikomi paslaugų teikimo vietoje.

Taip pat paslaugų teikimo vietoje rekomenduojama laikyti biocidinio produkto autorizacijos liudijimą. Minėti dokumentai laikomi tol, kol naudojamas biocidinis produktas.

➤ **Kiek galioja biocidinio produkto autorizacijos liudijimas?**

Biocidinio produkto autorizacijos liudijime nurodyta liudijimo išdavimo data ir data, iki kurios šis liudijimas galioja.

Informaciją apie biocidinio produkto autorizaciją (tame tarpe ir apie liudijimo išdavimo ir galiojimo datas) rasite biocidinių produktų duomenų bazėse:

<http://195.182.79.198/biocidai/Produktai/Biocidai.aspx>

<http://www.nmrvvi.lt/lt/veterinariniai.biocidiniai.produktai/>

PAGALBA VYKDANT REGLAMENTO 528/2012 REIKALAVIMUS

Reglamente 528/2012 nustatyta, kad siekdamas padėti įvykdyti šio reglamento reikalavimus valstybės narės turėtų teikti konsultacijas, pavyzdžiui, per įsteigtas pagalbos tarnybas. Valstybės narės paskiria kompetentingą instituciją ar institucijas, atsakingas už šio reglamento taikymą.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. liepos 24 d. nutarimu Nr. 686 „Dėl 2012 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos Reglamento (ES) Nr. 528/2012 dėl biocidinių produktų tiekimo rinkai ir jų naudojimo įgyvendinimo“ Sveikatos apsaugos ministerija paskirta reglamento 528/2012 įgyvendinimą koordinuojančia kompetentinga institucija.

Vilniaus visuomenės sveikatos centras paskirtas Lietuvos Respublikos kompetentinga institucija vykdyti reglamente 528/2012 nacionalinėms kompetentingoms institucijoms nustatytas užduotis.

Vilniaus visuomenės sveikatos centrui taip pat pavesta:

- bendradarbiaujant su Valstybine maisto ir veterinarijos tarnyba, atlikti nacionalinės pagalbos tarnybos, konsultuojančios pareiškėjus, biocidinių produktų gamintojus, importuotojus, tolesnius naudotojus ir kitus suinteresuotus asmenis atitinkamos jų atsakomybės, įpareigojimų ir teisių pagal reglamentą 528/2012 klausimais, funkcijas;
 - teikti visuomenei informaciją apie biocidinių produktų naudą, su jais susijusią riziką ir būdus, kaip kuo mažiau jų naudoti;
 - registruoti ir skelbti priimtus sprendimus dėl biocidinių produktų autorizacijos (išduoti autorizacijos liudijimai, atsisakymai išduoti autorizacijos liudijimą, autorizacijos liudijimų pakeitimai, autorizacijos liudijimų galiojimo pratęsimai, autorizacijos liudijimų galiojimo panaikinimai, išduoti lygiagrečios prekybos leidimai, atsisakymai išduoti lygiagrečios prekybos leidimą, panaikinti lygiagrečios prekybos leidimai) Biocidinių produktų registre ir atnaujinti registruotą ir skelbtą informaciją, atsižvelgiant į atitinkamus pakeitimus ir atlikti kitas numatytas veiklas.
- **Kur ieškoti papildomos pagalbos ir informacijos, susijusios su reglamento 528/2012 reikalavimų įgyvendinimu?**

Biocidinių produktų reglamento įgyvendinimo pagalbos tarnyba

<http://vilniausvsc.sam.lt/biocidiniu-produktu-pagalbos-tarnyba/>

<http://vilniausvsc.sam.lt/biocidal-products-help-desk>

Nacionalinė REACH-CLP pagalbos tarnyba

<http://chemija.gamta.lt/cms/index?rubricId=aa7b9ac7-0b08-4f60-a4f1-00dbb2252064>

Europos cheminių medžiagų agentūros (ECHA) pagalbos tarnyba

<http://echa.europa.eu/support/helpdesks>

Pagrindinis Europos cheminių medžiagų agentūros (ECHA) interneto puslapis

<http://echa.europa.eu/>

BIOCIDINIŲ PRODUKTŲ REKLAMA

Ypač svarbu, kad biocidiniai produktai būtų naudojami tik tuomet, kai tai išties yra būtina. Biocidinių produktų naudojimas turi būti tikslinis. Dėl to informacija, rinkoje pateikiama apie biocidinius produktus ir jų savybes, turi būti aiški ir nedviprasmiška, reklama negali klaidinti vartotojų, skatinti juos įsigyti ir sunaudoti kuo daugiau biocidinių produktų.

➤ Kas yra biocidinių produktų reklama?

Reklama – tai biocidinių produktų pardavimo ar naudojimo skatinimas spausdintinėmis, elektroninėmis ar kitomis visuomenės informavimo priemonėmis [6].

➤ Kokią informaciją privaloma nurodyti biocidinių produktų reklamoje?

Visų biocidinių produktų reklaminiuose skelbimuose turi būti sakiniai: „Biocidinius produktus naudokite saugiai. Prieš naudodami visuomet perskaitykite etiketę ir informaciją apie produktą“. Šie sakiniai turi aiškiai išsiskirti iš viso reklaminio teksto ir būti įskaitomi.

Reklamuotojai privalomuose sakiniuose žodį „biocidiniai produktai“ gali pakeisti aiškiomis nuorodomis į reklamuojamo produkto tipą, t. y. rodenticidai, repelentai, dezinfekantai.

Biocidinių produktų reklamoje apie šiuos produktus negali būti kalbama taip, kad būtų klaidinama dėl produkto keliamos rizikos žmonių sveikatai, gyvūnų sveikatai arba aplinkai, ar jo efektyvumo. Biocidinio produkto reklamoje niekuomet negalima nurodyti: „mažos rizikos produktas“, „netoksiškas“, „nekenksmingas“, „natūralus“, „nesukeliantis žalos aplinkai“, „nekenkia gyvūnams“ ar kitų panašių teiginių [6].

Pavyzdys:

Reklaminiame buklete ir savo interneto svetainėje pardavėjas, apibūdindamas parduodamo biocidinio produkto privalumus, nurodė šiuos reklaminius teiginius: „saugus žmonėms ir aplinkai“, „žalasis biocidas“, „ekologiškas dezinfektantas“, „nekenkia žmonėms ir mikroorganizmams“.

Perskaitęs reklaminio skelbimo teiginius naudotojas gali klaidingai suprasti, kad reklamuojamas biocidinis produktas yra saugus ir nekeliantis pavojaus žmogui ir aplinkai.

Minėtų teiginių naudojimas biocidinio produkto reklamoje yra negalimas ir prieštarauja reglamento 528/2012 nuostatoms dėl biocidinių produktų reklamos.

➤ **Kokią instituciją reikia informuoti apie neatitinkančią reikalavimų biocidinių produktų reklamą?**

Biocidinių produktų reklamos reikalavimų laikymosi priežiūrą vykdo Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba. Šiai tarnybai reikėtų pranešti apie galimus klaidinančios biocidinių produktų reklamos atvejus ir reglamento 528/2012 nuostatų dėl biocidinių produktų reklamos pažeidimus.

Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos elektroninis puslapis – www.vvtat.lt.

BIOCIDINIŲ PRODUKTŲ RINKOS PRIEŽIŪRA LIETUVOJE

Biocidinių produktų valdymas yra kompleksinis procesas, taip pat jungiantis ir rinkos priežiūrą. Įsigaliojus reglamentui 528/2012 biocidinių produktų valdymo sritis tapo skaidresnė, o rinkos priežiūros institucijų funkcijos tapo aiškiai apibrėžtos.

Lietuvos Respublikos valstybinės institucijos, atsakingos už biocidinių produktų autorizavimą, rinkos priežiūrą:

Vilniaus visuomenės sveikatos centras (vilniausvsc.sam.lt) – pagrindinė nacionalinius autorizacijos liudijimus išduodanti institucija, kuri atstovauja Lietuvą Europos Sąjungos komitetuose ir darbo grupėse bei teikia ataskaitas dėl reglamento įgyvendinimo, siūlymus Europos Sąjungos Komisijai.

Vykdo biocidinių produktų autorizaciją ir vertinimą, informacijos kaupimą, tvarkymą ir saugojimą, informavimą ir konsultacijas, priemonių taikymą.

Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba (vmvt.lt) – atlieka biocidinių produktų autorizaciją ir vertinimą.

Pagal kompetenciją kontroliuoja, ar naudojami biocidiniai produktai yra įteisinti, ar jie yra naudojami pagal autorizacijos liudijimuose ar leidimuose nustatytas sąlygas ir ar biocidinių produktų gamintojai pildo atitinkamus, su gamybos procesu susijusius, nurodytus dokumentus ir saugo gamybos partijos pavyzdžius.

Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba (vvtat.lt) – vykdo biocidinių produktų reklamos reikalavimų laikymosi priežiūrą.

Lietuvos Respublikos muitinė (cust.lt) – vykdo priežiūrą, ar iš trečiųjų šalių įvežami biocidiniai produktai įteisinti.

Valstybinė darbo inspekcija prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (inspekcija.lt) – pagal jos kompetencijai priskirtas priežiūros sritis kontroliuoja, ar biocidiniai produktai naudojami pagal autorizacijos liudijimuose ar leidimuose nustatytas specialiąsias darbuotojų saugos ir sveikatos apsaugos sąlygas ir, ar biocidinių produktų gamintojai pildo atitinkamus, su gamybos procesu susijusius, nurodytus dokumentus ir saugo gamybos partijos pavyzdžius.

Valstybinė ne maisto produktų inspekcija prie Ūkio ministerijos (inspekcija.lt) – kontroliuoja, ar teikiami rinkai biocidiniai produktai ir apdorotieji gaminiai įteisinti, klasifikuoti, supakuoti ir paženklinti pagal reglamento 528/2012 reikalavimus.

Visuomenės sveikatos centrai (vilniausvsc.sam.lt; kaunovsc.sam.lt; klaipedosvsc.lt; siauliuvsc.lt; paneveziovc.lt; alytausvsc.sam.lt; marijampolesvsc.sam.lt; tauragesvsc.sam.lt; telsiuvsc.sam.lt; utenosvsc.sam.lt) – pagal jų kompetencijai priskirtas priežiūros sritis kontroliuoja, ar naudojami biocidiniai produktai yra įteisinti, ar jie yra naudojami pagal autorizacijos liudijimuose ar leidimuose nustatytas sąlygas ir, ar biocidinių produktų gamintojai pildo atitinkamus, su gamybos procesu susijusius, nurodytus dokumentus ir saugo gamybos partijos pavyzdžius.

LITERATŪROS IR INFORMACIJOS ŠALTINIŲ SĄRAŠAS

1. 1993 m. birželio 14 d. Tarybos direktyva 93/42/EEB dėl medicinos prietaisų.
2. 2000 m. rugsėjo 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/54/EB dėl darbuotojų apsaugos nuo rizikos, susijusios su biologinių veiksnių poveikiu darbe (septintoji atskira direktyva, kaip numatyta direktyvos 89/391/EEB 16 straipsnio 1 dalyje).
3. 2006 m. gruodžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1907/2006 dėl cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų (REACH), įsteigiantis Europos cheminių medžiagų agentūrą, iš dalies keičiantis Direktyvą 1999/45/EB bei panaikinantis: Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 793/93, Komisijos reglamentą (EB) Nr. 1488/94, Tarybos direktyvą 76/769/EEB ir Komisijos direktyvas: 91/155/EEB, 93/67/EEB, 93/105/EB bei 2000/21/EB.
4. 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1272/2008 dėl cheminių medžiagų ir mišinių klasifikavimo, ženklavimo ir pakavimo, iš dalies keičiantis ir panaikinantis direktyvas 67/548/EEB bei 1999/45/EB ir iš dalies keičiantis Reglamentą (EB) Nr. 1907/2006.
5. 2009 m. lapkričio 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1223/2009 dėl kosmetikos gaminių.
6. 2012 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 528/2012 dėl biocidinių produktų tiekimo rinkai ir jų naudojimo.
7. Lietuvos Respublikos cheminių medžiagų ir preparatų įstatymas (Žin., 2000, Nr. 36-987).
8. Lietuvos Respublikos produktų saugos įstatymas (Žin., 2001, Nr. 64-2324).
9. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2002 m. rugpjūčio 14 d. įsakymas Nr. 421 „Dėl biocidų autorizacijos ir registracijos taisyklių patvirtinimo“ (Žin., 2002, Nr. 87-3760).
10. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2007 m. rugpjūčio 1 d. įsakymas Nr. V-633 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 117:2007 „Grožio paslaugų sveikatos saugos reikalavimai“ patvirtinimo“ (Žin., 2007, Nr. 88-3494).
11. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2008 m. sausio 28 d. įsakymas Nr. V-69 „Dėl privalomojo pirmosios pagalbos mokymo programos, privalomojo higienos įgūdžių mokymo programos ir privalomojo mokymo apie alkoholio ir narkotikų žalą žmogaus sveikatai mokymo programos patvirtinimo“ (Žin., 2008, Nr. 14-490).
12. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2009 m. sausio 19 d. įsakymas Nr. V-18 „Dėl Lietuvos medicinos normos MN 4:2009 „Medicinos prietaisų saugos techninis reglamentas“ ir Lietuvos medicinos normos MN 100:2009 „Aktyviųjų implantuojamųjų

- medicinos prietaisų saugos techninis reglamentas“ patvirtinimo“ (Žin., 2009, Nr. 13-523).
13. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2009 m. birželio 29 d. įsakymas Nr. V-517 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 71:2009 „Soliariumai. Sveikatos saugos reikalavimai“ patvirtinimo“ (Žin., 2009, Nr. 83-3453).
 14. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2009 m. rugsėjo 1 d. įsakymas Nr. V-714 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 124:2009 „Vaikų socialinės globos įstaigos: bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ patvirtinimo“ (Žin., 2009, Nr. 107-4494).
 15. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2010 m. balandžio 22 d. įsakymas Nr. V-313 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 75:2010 „Įstaiga, vykdanči ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programą. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ patvirtinimo“ (Žin., 2010, Nr. 50-2454).
 16. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2010 m. rugsėjo 7 d. įsakymas Nr. V-765 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 79:2010 „Vaikų poilsio stovykla. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ patvirtinimo“ (Žin., 2010, Nr. 108-5567).
 17. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2011 m. vasario 10 d. įsakymas Nr. V-133 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 125:2011 „Suaugusių asmenų stacionarios socialinės globos įstaigos: bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ patvirtinimo“ (Žin., 2011, Nr. 20-1006).
 18. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2011 m. balandžio 7 d. įsakymas Nr. V-326 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 102:2011 „Įstaiga, vykdanči formaliojo profesinio mokymo programą. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ patvirtinimo“ (Žin., 2011, Nr. 45-2112).
 19. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2011 m. rugpjūčio 10 d. įsakymas Nr. V-773 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 21:2011 „Mokykla, vykdanči bendrojo ugdymo programas. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ patvirtinimo“ (Žin., 2011, Nr. 103-4858).
 20. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2012 m. sausio 13 d. įsakymas Nr. V-22 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 130:2012 „Skalbyklų paslaugų sveikatos saugos reikalavimai“ patvirtinimo“ (Žin., 2012, Nr. 11-474).
 21. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2012 m. vasario 20 d. įsakymas Nr. V-142 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 129:2012 „Aukštoji mokykla. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ patvirtinimo“ (Žin., 2012, Nr. 24-1133).
 22. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2012 m. birželio 25 d. įsakymas Nr. V-599 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 20:2012 „Neformaliojo vaikų švietimo programų vykdymo bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ patvirtinimo“ (Žin., 2012, Nr. 74-

- 3856).
23. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2012 m. spalio 19 d. įsakymas Nr. V-946 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 47-1:2012 „Sveikatos priežiūros įstaigos. Infekcijų kontrolės reikalavimai“ patvirtinimo“ (Žin., 2012, Nr. 124-6241).
 24. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2013 m. gegužės 27 d. įsakymas Nr. V-551 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 123:2013 „Sporto klubo paslaugų sveikatos saugos reikalavimai“ patvirtinimo“ (Žin., 2013, Nr. 57-2893).
 25. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2013 m. liepos 18 d. įsakymas Nr. V-706 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 66:2013 „Medicininį atliekų tvarkymo saugos reikalavimai“ patvirtinimo“ (Žin., 2013, Nr. 80-4034).
 26. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2015 m. vasario 12 d. įsakymas Nr. V-204 „Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2005 m. rugsėjo 1 d. įsakymo Nr. V-675 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 15:2005 „Maisto higiena“ patvirtinimo pakeitimo“ (Teisės aktų registras, 2015-02-23, Nr. 2015-02617).
 27. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. liepos 24 d. nutarimas Nr. 686 „Dėl 2012 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos Reglamento (ES) Nr. 528/2012 dėl biocidinių produktų tiekimo rinkai ir jų naudojimo įgyvendinimo“ (Žin., 2013, Nr. 83-4168).
 28. Projekto „Biocidinių produktų valdymo sistemos tobulinimas“ „Ūkio subjektų, gaminančių, tiekiančių į rinką ir naudojančių biocidinius produktus galimybių ir poreikių analizė“, galutinė ataskaita, 2014 m. rugpjūtis (vilniausvsc.sam.lt).

Interneto informacijos šaltiniai:

1. 195.182.79.198/biocidai/Produktai/Biocidai.aspx
2. echa.europa.eu
3. eur-lex.europa.eu
4. gamta.lt
5. vilniausvsc.sam.lt
6. www.apsinuodijau.lt
7. www.nmvrvi.lt/lt/veterinariniai.biocidiniai.produktai/
8. www.vvtat.lt